

ГУЛЬПА ДІАНА

ОСНОВНІ ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ КУРСУ
«ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ. ЛІТЕРАТУРА
АНТИЧНОСТІ»

*для студентів I-го курсу угорського відділення
Українсько-угорського
навчально-наукового інституту*

Ужгород–2017

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УКРАЇНСЬКО–УГОРСЬКИЙ
НАВЧАЛЬНО–НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА УГОРСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ГУЛЬПА ДІАНА

ОСНОВНІ ПИТАННЯ ВИВЧЕННЯ КУРСУ
«ІСТОРІЯ СВІТОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ. ЛІТЕРАТУРА
АНТИЧНОСТІ»

*для студентів I-го курсу угорського відділення
Українсько-угорського
навчально-наукового інституту*

Ужгород–2017

ББК Ш 5 (0)32я 73

УДК 821.09(100)' 02 (076)

Г- 94

Видання містить короткий виклад історії світової літератури, періоду античності. У ньому розкриваються особливості суспільно-політичного, соціально-економічного розвитку цього періоду, дається характеристика культури, релігії, театру. Навчально-методичний посібник містить короткий виклад предмету, питання для практичної та самостійної роботи, питання для модульної роботи, питання на залік ітп.

Рецензенти: Чука Є.А., кандидат філологічних наук, доцент;
Дерке М.Ж., кандидат філологічних наук, доцент.

Рекомендовано до друку Вченою радою Українсько–угорського навчально–наукового інституту. Протокол №1 від 01. березня 2017-го року та методичною комісією Українсько–угорського навчально–наукового інституту. Протокол № 3 від 13. лютого 2017-го року.

Hulpa Diána

VILÁGIRODALOM TÖRTÉNETE.
AZ ANTIK IRODALOM

Módszertani útmutató
az elsőéves magyar szakos egyetemi hallgatók számára

Ungvár–2017

TARTALOM

Osztályozási kritériumok

A tantárgy célja és feladata

1.Téma: Az antik görög irodalom kezdetei

1.1. Az antik irodalom helye és szerepe a világirodalom fejlődésében.

1.2. Az ókori görög kultúra hagyatéka. Az ókori görög társadalom-politikai és kulturális rendszer kialakulásának kora, jellemzői.

1.3. A mükéniai és kritoszi kultúra szerepe az ókori görög irodalom fejlődésében. E kor tárgyi hagyatéka.

1.4. A görög mítosz, mitikus világ

2. Téma: A görög kultúra korszakolása

2.1. A görög kultúra és irodalom korszakolása és főbb jellemzői

2.2. Az archaikus irodalom kora

2.3. Az ókori görög irodalmi hagyatéka. A homéroszi eposzok

2.4. Az ókori görög írás jellemzői. A lineáris A és lineáris B szerepe az írott irodalom fejlődésében. Az ókori görög írásrendszer tanulmányozói, megfejtői.

3. Téma: A klasszikus görög irodalom kora

3.1. A korabeli társadalmi-politikai, kulturális viszonyok a korban

3.2. A didaktikus irodalom jellemzője, szerepe és hatása a korban

3.3. Hésziodosz munkássága, munkásságának utóélete

4. Téma: A görög líra és dráma

4.1. A görög líra kezdetei, virágkora, jellemzői

4.2. A görög dráma és tragédia műfaji sajátosságai

4.3. A görög színház jellemzői

4.4. Aiszkhülosz alkotói pályaképe

4.5. Szophoklész drámaírói munkássága

4.6. Euripidész tragédiaírói munkássága

5.Téma: A görög komédia

5.1. A komédia fogalmának tisztázása

5.2. Kratinosz és Eupolisz vígjátékírói munkásságának szerepe a görög vígjáték fejlődésében

5.3.A komikus színpad jellemzői

5.4.Arisztophanész munkássága

6.Téma: A hellénizmus korának irodalma

6.1. A hellénizmus korának társadalmi-politikai, kulturális viszonyai

6.2. A dráma műfaja és képviselője a hellénizmus korában

6.3.Az eposz műfaji sajátosságai a hellénizmus korában

6.4. A novella műfaja a hellénizmus korában

7.Téma: Az antik római irodalom kezdetei

7.1.Az archaikus kor történelmi, társadalmi-politikai, kulturális viszonyai

7.2.A római mitológia, teremtéstörténet

7.3.Az attikai comédia továbbélése az antik római irodalomban

8.Téma: A polgárháborúk korának irodalma

8.1.A polgárháborúk korának társadalmi-politika, kulturális viszonyai

8.2.A polgárháborúk korának költészete

8.3.Az archaikus költészet, Lucretius munkássága

8.4. A neoterikus költészet, Catullus munkássága

9.Téma: Augustus korának irodalma. Az „aranykor” irodalma

9.1. Az augustusi kor történelmi, társadalmi-politikai, kulturális viszonyai

9.2. Maecenas szerepe az augustusi kor fejlődésében

9.3. Publius Vergilius Maro munkássága

9.4. Quintus Horatius Placcus alkotói pályaképe

9.5. Publius Ovidius Naso munkássága

Ajánlott szakirodalom a témához

Kötelező olvasmányok listája

Kérdések és feladatok gyakorlati órára

Kérdések és feladatok önálló munkához

Kérdések moduldolgozatra

Vizsgakérdések

Szakirodalom a tantárgyhoz

OSZTÁLYOZÁSI SZEMPONTOK

A hallgatók tevékenysége a gyakorlati órán megszerzett pontszámok, valamint a moduldolgozat során megszerzett pontszámok alapján van értékelve. A hallgatók osztályozása négyes pontrendszerben történik: kitűnő, jó, elégséges, elégtelen. Az értékelés során a következő szempontokat kell figyelembe venni:

Kitűnő érdemjegyre a hallgató köteles tökéletesen tájékozódni az irodalmi anyagban, ismernie kell a tanult irodalmi korszakot, a korszakban jelentkező stílusirányzatokat, társadalmi-politikai, gazdasági, kulturális viszonyokat. Kimerítő választ kell adnia a feltett elméleti kérdésekre, tájékozódnia kell a korszak szépirodalmi alkotásaiban, képesnek kell lennie elemezni, értelmezni azokat, valamint párhuzamot vonni saját korával, kihangsúlyozva a szövegben rejlő aktualitást.

Jó érdemjegyre helyes válaszokat kell adnia a feltett elméleti kérdésekre, tájékozódnia kell az irodalmi korszakban, ismernie kell a korszakot meghatározó irányzatokat. Ismernie és értelmeznie kell a korszak szépirodalmi hagyatékát. Válaszaiban megengedett némi, jelentéktelen pontatlanság.

Elégségesre minősíthető a hallgató felelete akkor, ha kevéssé és következtelenül tájékozódik az anyagban, a szépirodalmi alkotások elemzésekor, értelmezésekor hibásan értékeli, értelmezi azokat. Nem képes levetíteni a tanult korszak és olvasott szépirodalmi alkotás tanulságait saját korára, nem képes felismerni az azokban rejlő aktualitást.

Elégtelen érdemjegyre értékelhető a hallgató felelete akkor, ha ismereteiben nagy hiányosságok vannak. Felületesen vagy egyáltalán nem ismeri a tanult korszakot, annak irodalmi hagyatékát. Válaszaiban nem önálló olvasási élményeire támaszkodik, hanem rövid tartalom leírásokra. Nem képes értelmezni a szépirodalmi szöveget és aktualitását sem képes felismernie. A gyakorlati feladatokat vagy egyáltalán, vagy hiányosan teljesítette.

AZ OSZTÁLYOZÁS MÓDSZERE

A hallgatók tudásszintjét 100-as skálán mérik fel, értékelik, a következő módon: gyakorlati órán a hallgató 50 pontot gyűjthet össze, valamint moduldolgozaton is 50 pontot szerezhethet. A gyakorlati feleletek és a moduldolgozat összesített pontszáma 100.

Azok a hallgatók, akik a gyakorlati és moduldolgozat során 90–100-ig terjedő pontszámot gyűjtöttek össze, kitűnő érdemjegyet kapnak és felmentést a vizsga vagy szigorlat alól. Az ennél alacsonyabb pontszámot elérő hallgatóknak, kivételt képez az elégtelenre 0–59 pontra teljesítők esete, akiknek kötelező vizsgázni

vagy/és szigorlatozni, egyéni döntés alapján megvan a lehetősége arra, hogy javítson pontszámán, eredményén, vizsgán vagy/és szigorlaton. A bolognai rendszerben a pontozás a következő 90–100-ig A pont, kitűnő; 89–82-ig B pont, erős négyes; 81–74-ig C, gyenge négyes; 73–64-ig D, erős hármas; 63–60-ig E, gyenge hármas; 59–35-ig F, erős kettes, lehetőség van újra írni a moduldolgozatot és javítani; 34–0-ig FX, gyenge kettes, nincs lehetőség javítani a moduldolgozat eredményén.

Irodalomból írt moduldolgozat esetén a hallgató öt elméleti kérdést kap, amely kérdések mindegyike 10 pontot ér, így összesen 50 pontot lehet összegyűjteni. A gyakorlati feladatokra a hallgató szintén 50 pontot kaphat. Gyakorlati órán a hallgató szóban számol be ismereteiről vagy referátum, prezentáció formájában.

OSZTÁLYOZÁSI SKÁLA: NEMZETI ÉS ECTS

az összes tanulmányi eredményért adható pontszám	ECTS szám	a nemzeti osztályozás skálája	
		vizsga, referátum osztályozására	gyakorlati, szigorlat osztályozására
90 – 100	A	kitűnő	beszámít
82-89	B	jó	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	elégséges	
35-59	FX	elégtelen, javítási lehetőséggel	nem számít be, javítási lehetőséggel
0-34	F	elégtelen, a tananyag újbóli megismétlésével	nem számít be, a tananyag újbóli megismétlésével

[<http://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/5330>].¹

¹ ЗАТВЕРДЖЕНО наказом ректора ДВНЗ "УжНУ" № 503/01-17 від 03.03.2015 р. Положення схвалене науково-методичною радою ДВНЗ «УжНУ», протокол №2 від 17 лютого 2015 р., і вводиться в дію з першого семестру 2015/2016 н.р. Положення розглянуто та схвалено на засіданні Вченої ради ДВНЗ «УжНУ» від 26.02.2015 року (Протокол №2)

A tantárgy célja és feladata

A tantárgy célja. A világirodalom története. Az antik irodalom fő célja az, hogy a hallgatók megismerkedjenek az antik irodalom, az ókori görög és római irodalommal. A tanulmányozott korszakok társadalmi-politikai, gazdasági, kulturális viszonyaival. A korszakban jelentkező irányzatokkal, műfajokkal, alkotókkal. Megismerjék a korszak szépirodalmi hagyatékát. Elolvassák, megértsék, elemezzék a korszak legjelentősebb alkotásait, elsősorban szépirodalmi alkotásokról beszélünk. Az elméleti ismeretek közvetítésének fő célja az, hogy a hallgatók megtanulják:

- összegyűjteni és feldolgozni a témával kapcsolatos tudományos és kritikai szakirodalmat;
- megismerni és értékelni az ókori Görögországban és Rómában végbement társadalom-politikai, gazdasági, kulturális, irodalmi folyamatokat;
- felhasználni a megszerzett tudást a későbbiekben, a tudományos és pedagógiai tevékenységében.

A tantárgy feladata. Az előadások befejezése után a hallgatónak:

- tájékozódnia kell az ókori görög és római irodalom korszakában, történeti, társadalmi-politikai, gazdasági, kulturális és tudományos tekintetben is;
- fel kell dolgoznia a korszak ismert alkotásait, gondolunk itt elsősorban a szépirodalmi, történelmi, egyháztörténeti stb. írásokra;
- fel kell dolgoznia a korszakkal kapcsolatos összes ismert forrásanyagot;
- meg kell ismerkednie a korszak ismert történelmi, irodalmi személyiségeivel;
- tisztában kell lennie az irodalomtörténeti korszakok felépítésével, a korszakolási szempontokkal.

A tananyag elsajátítása után a hallgatónak képesnek kell lennie:

- feldolgozni a tanult korszakkal kapcsolatos összes ismert forrásanyagot;
- elemezni és értelmezni a tanulmányozott korszakban megjelent szépirodalmi irodalmi alkotásokat;
- felismerni a tanult korszak aktualitását és párhuzamot vonni saját korával;
- a tanulmányozott szépirodalmi alkotásokban felismerni azok aktualitását és párhuzamot vonni saját korával, valóságával.

1.Téma: Az antik görög irodalom kezdetei

1. Az antik irodalom helye és szerepe a világirodalom fejlődésében.
2. Az ókori görög kultúra hagyatéka. Az ókori görög társadalom-politikai és kulturális rendszer kialakulásának kora, jellemzői.
3. A mükéniai és kritoszi kultúra szerepe az ókori görög irodalom fejlődésében. E kor tárgyi hagyatéka.
4. A görög mítosz, mitikus világ

A TÉMA RÖVID LEÍRÁSA

Adott témában az antik görög irodalom kezdeti időszakával foglalkozunk. Kijelöljük ennek az irodalomnak a helyét a világirodalmon belül. Megvitatjuk azt a kérdést is, hogy mi az oka annak, hogy az antik irodalmi hagyatékat az európai irodalom, kultúra bölcsőjének tekintjük. Kitérünk az ókori görög társadalmi-politikai, kulturális hagyatékok bemutatására. Szó esik a görög irodalom legkorábbi korszakairól, a mükéniai és kritoszi kultúra emlékeiről, sajátosságairól. Tárgyaljuk az antik görög irodalom legkorábbi irodalmi emlékeit, a mítoszokat. Részletesen elemezzük a görög istenekről és hősekről szóló mítoszokat, a tárgyalt mítoszok megszólítottjairól, közvetítésének módjáról, céljáról is beszélünk. Külön kiemeljük a görög világlátás világias szemléletét, vagyis azt, hogy a görögök más kultúrákkal szemben az isteneiket is emberi tulajdonságokkal ruházták fel. Isteneik csak abban különböztek az emberektől, hogy halhatatlanok voltak.

AJÁNLOTT IRODALOM A TÉMÁHOZ

1. Az ókori görög irodalom (Vázlatos áttekintés) Bp. 1991. (J 2-1608)
2. Dodds, E. R.: *A görögség és az irracionálisizmus*. Bp., 2002.
3. Finley, M. I.: *Odüsszeusz világa*. Bp. 1985.
4. *A Poétika újraolvasása*. In: Helikon. 2002. 1-2.
5. Ritoók Zsigmond: *A görög énekmondók*. Bp. 1973.
6. Németh György - Ritoók Zsigmond - Sarkady János - Szilágyi János György: *Görög művelődéstörténet*. Bp. 2006.
7. Simon Attila: *Az örök feladat. Antik tanulmányok* (Alföld könyvek 11.). Debrecen, 2002.
8. Cs. Szabó László: *Görögökről*. Bp. 1986.
9. Assmann, J.: *A kulturális emlékezet. Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban*. Bp., 1999.
10. Auerbach, E.: *Mimézis: A valóság ábrázolása az európai irodalomban*. Bp., 1985.
11. Bahtyin, M.: *Az eposz és a regény*. In: Literatura. 1995. 4.
12. Bahtyin, M.: *A szó esztétikája (Válogatott tanulmányok)*. Budapest, 1976, 217-256., 257-302. (A regény nyelv előtörténetéhez és A tér és idő a regényben c.

fejezetek)

13. Kerényi Károly: *Görög mitológia*, Bp. 1977.

14. *Bevezetés az ókortudományba. A görög és a római világ írásos és tárgyi emlékei. I-IV.* Debrecen, 1998-2001.

15. Szabó Á.: *Aranygyapjú. Görög regék és mondák.* Budapest, 1966.

16. Szabó Á.: *A trójai háború.* Budapest, 1971.

17. <http://old.ektf.hu/tanszek/irodalomtudomanyi/antik-PM.html>

18. old.ektf.hu/.../irodalomtudomanyi/Az%20antikvitas%20irod...

19. gepeskonyv.btk.elte.hu/...irodalmak/index.asp_id=644.html

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK LISTÁJA A TÉMÁHOZ

1. Déméter mítosz
2. Dionüszosz mítosz
3. Trójai mondakör
4. Az istenek születése

FELADATOK ÉS TÉMÁK GYAKORLATI ÓRÁRA

A hallgatók a gyakorlati óra során beszámolnak az elolvasott irodalmi alkotásokból. Elemzik azokat, kimutatják a bennük rejlő történelmi társadalmi-politikai vonatkozásokat, a szövegek jelenkori aktualitására is kitérnek, valamint az utókor irodalmi hagyományára gyakorolt hatásáról is szólnak. A gyakorlati óra legfontosabb célja, hogy a hallgatók elolvassák a korszak szépirodalmi és történelmi stb. alkotásait és képesek legyenek azt elemezni, értelmezni és levonni azok jelenkori és mindenkori aktualitását.

1. Ismertesse a görögök eredet mítoszáét;
2. Ismertesse a görög istenekről szóló mítoszok sajátosságát, szereplőit, társadalmi hátterét;
3. Ismertesse a görög hősökrol szóló mítoszokat;
4. Ismertesse a görög istenkultuszt.

TÉMÁK ÖNÁLLÓ MUNKÁHOZ

Az önálló munkában a hallgatónak tanúbizonyoságot kell tenni arról, hogy képes az anyag önálló elsajátítására, valamint az elolvasott irodalom elemzésére és értelmezésére. Képes az adott problémával kapcsolatos anyag kutatására, a témával kapcsolatos szakirodalom összegyűjtésére, feldolgozására, a kutatás tárgyával kapcsolatos önálló vélemény, gondolat, javaslat megfogalmazására.

Tanulmányozza a görög társadalom jellemzőit az archaikus korban;

1. Tanulmányozza a kritoszi kultúra szerepét az antik görög kultúra fejlődésében;
2. Tanulmányozza a mükéniai kultúra szerepét az antik görög kultúra fejlődésében;

2. Téma: A görög kultúra korszakolása

1. A görög kultúra és irodalom korszakolása és főbb jellemzői
2. Az archaikus irodalom kora
3. Az ókori görög irodalmi hagyaték. A homéroszi eposzok
4. Az ókori görög írás jellemzői. A lineáris A és lineáris B szerepe az írott irodalom fejlődésében. Az ókori görög írásrendszer tanulmányozói, megfejtoi.

A TÉMA RÖVID LEÍRÁSA

Ebben a témában az antik görög irodalom négy korszakának általános bemutatásával foglalkozunk. Szó esik az archaikus-, attikai korról, a hellénizmus koráról, valamint a görög irodalomról a római korban. Kitérünk az archaikus kor társadalmi-politikai, gazdasági, kulturális helyzetének tanulmányozására. Megvizsgáljuk és részletesen elemezzük a korszak legjelentősebb két alkotását, a homéroszi Iliászt és Odüsszeiát. Szó esik Homérosz személye és szerzősége körül kialakult vitákról. Az eposzok részletes tárgyalása előtt Ungvári Tamás. Poétika c. műve segítségével, tisztázzuk a három műnem, a líra, dráma, epika műfaji sajátosságait, kialakulásának hátterét. A homéroszi eposzok kapcsán, kitérünk azok társadalmi-politikai viszonyaira, a szövegekben bemutatott téma, szereplők, erkölcs, világlátás elemzésére, jelen valóságunkra való kivetítésére. A szövegek és kritikai írások segítségével igyekszünk megfejtetni a vizsgált eposzok összemberi értékének, jelentőségének, sikerének okát.

A témán belül tanulmányozzuk a görög írásokat a lineáris A és lineáris B-t. Ennek kapcsán megemlítjük Henri Sliman, Arthur Evans és Michael Ventris kutatásait.

AJÁNLOTT IRODALOM A TÉMÁHOZ

1. Assmann, J.: A kulturális emlékezet. Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban. Bp., 1999.
2. Auerbach, E.: Mimézis: A valóság ábrázolása az európai irodalomban. Bp., 1985.
3. Bahtyin, M.: Az eposz és a regény. In: Literatura. 1995. 4.
4. Bevezetés az ókortudományba. A görög és a római világ írásos és tárgyi emlékei. I-IV. Debrecen, 1998-2001.
5. Grassi, E.: A szépség ókori elmélete. Pécs, 1997.
6. Dodds, E. R.: A görögség és az irracionizmus. Bp., 2002.
7. Finley, M. I.: Odüsszeusz világa. Bp. 1985.
8. Kott, J.: Istenevők. Vázlatok a görög tragédiáról. Bp. 1998.
9. A Poétika újraolvasása. In: Helikon. 2002. 1-2.
10. Ritoók Zsigmond: A görög énekmondók. Bp. 1973.
11. Németh György - Ritoók Zsigmond - Sarkady János - Szilágyi János György: Görög művelődéstörténet. Bp. 2006.
12. Simon Attila: Az örök feladat. Antik tanulmányok (Alföld könyvek 11.). Debrecen, 2002.
13. Cs. Szabó László: Görögökről. Bp. 1986.
14. Szabó Árpád: Homérosz világa. Bp. 1956.
15. Homéroszi himnuszok. (Devecseri G.) Budapest, 1947.

16. Homérosz: Íliász. (Devecseri G.) Budapest, 1965.

17. Homérosz: Odüsszeia. – Homéroszi költemények. (Devecseri G.) Budapest, 1971.

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK LISTÁJA A TÉMÁHOZ

1. Iliász
2. Odüsszeia

FELADATOK ÉS TÉMÁK GYAKORLATI ÓRÁHOZ

A hallgatók a gyakorlati óra során beszámolnak az elolvasott irodalmi alkotásokból. Elemzik azokat, kimutatják a bennük rejlő történelmi társadalmi-politikai vonatkozásokat, a szövegek jelenkori aktualitására is kitérnek, valamint az utókor irodalmi hagyományára gyakorolt hatásáról is szólnak. A gyakorlati óra legfontosabb célja, hogy a hallgatók elolvassák a korszak szépirodalmi és történelmi stb. alkotásait és képesek legyenek azt elemezni, értelmezni és levonni azok jelenkori és mindenkori aktualitását.

1. Ismertesse a családi viszonyokat az Iliász c. eposzban, mutassa ki az eposzban bemutatott családi minták valós mivoltát;
2. Ismertesse az Iliász és Odüsszeia szerzőségével kapcsolatos feltételezéseket;
3. Ismertesse az Iliász társadalmi berendezkedését;
4. Értékelje Odüsszeusz szerepét az Iliász c. eposzban;
5. Ismertesse az Iliász c. eposz jelenkori aktualitását;
6. Elemezze az Iliász c. eposzban szereplő pajzs leírását, indokolja meg miért számít kulcsfontosságúnak ez a rész a műben:

És legelőször erős pajzsot
kalapált ki az üllőn,
dúsan díszítette, reá hármas
karimát tett,
fényeset és ragyogót, s ráfűzte a
szíjat ezüstből.
Ötrétű lett végül a pajzs, és
jártas eszével
Héphaisztosz sok-sok gyönyörű
képet kalapált rá.
Ráremekelte a földet, rá az eget
meg a tengert
és a sosempihenő napot is meg a
szép teleholdat.
S minden csillagot is, mely az
ég peremét koszorúzza,
Óriónt s a Fiastyúkot, meg a
Húaszokat mind,
vélük a Medvét is - más néven
híva Szekér ez -
mint forog egy helyben, míg
Óriónt lesi egyre,
s egymaga nem fürdik csak meg
soha Ókeanoszban.
Két szép várost is remekelt ki a
pajzson az isten,
földi halandókét: egyben

lakodalmakat ültek,
s házukból a menyasszonyokat
fáklyák tüze mellett
végig a városon át, sok nászdalt
zengve, vezették.
Örvénylő táncban perdültek az
ifjak; a lantok
és fuvolák harsány szava szólt;
de az asszonyok álltak,
mind a saját tornáca előtt bámult
a menetre.
Míg a piactéren sokaság állt,
pörlekedés folyt:
meggyilkolt ember vérdíja fölött
civakodtak
ketten: az egyikük esküdözött,
az mondta a népnek,
mind kifizette; tagadta a másik:
mit se kapott még.
Mindketten kívánták, hogy tanu
döntsön a perben.
Mindkettőt biztatta a nép, két
pártra szakadtak:
jártak a hírnökök, és intették
csöndre a népet;
ültek a síma, csiszolt köveken
szent körben a vének:

botját tartották harsányszavu
hírnökeiknek,
föl-fölemelkedtek, s fölváltva
ítéltek a bottal.
Köztük a kör közepén két tiszta
talentum arany volt,
annak díjául, ki a
leghelyesebben itél majd.
Míg két hadsereg állt ragyogó
fegyverben a másik
város előtt körben: szándékuk
kétféle oszlott:
vagy földülni egészen, vagy két
részre szakítva
osztani föl, mit a hőnszeretett
város fala őriz.
Várbeli nem hajlik, vértjét veszi,
lesre törekszik.
Sok szeretett feleség, kicsi
gyermek védte a bástyát,
és az elaggottak velük álltak föl
hadi rendbe:
ők pedig indultak: vezetőjük
Arész meg Athéné:
fényes aranyból mindkettő,
arany öltözetében,
fegyveresen: mindkettő szép
magas és ragyogó volt,
mint csak az égilakók; s apróbb
volt mind a halandó.
Majd, mikor ott jártak, hol a
leshelyüket kiszemelték,
lenn a folyó mellett, hol a
nyájnak ivóhelye állott,
ott telepedtek meg, vöröses
rézzel betakartan.
Két figyelő kém ült azután
messzebb a seregtől,
leste, mikor jön a nyáj vagy a
csámpás csorda közelbe.
Jött is a nyáj hamar, és két
pásztor járt a nyomában,
sípjaikat fújták vidoran, cselt
nem gyanítottak.
Látva a pásztorokat, kirohantak
leshelyeikről,
elfogták a baromcsordát meg a
hószinű nyájnak
szép juhait, s mellettük a
pásztornépet elölték.
Ámde azok, hallván, hogy a
csorda körül nagy a lárma,
otthagyták hadigyűlésük,
gyorslábu lovakra
pattantak, s nekiindultak; tüstént
odaértek.
És a folyóparton hadirendben

megverekedtek,
egymást érchegyü lándzsákkal
hajigálva csatáztak.
Köztük járt a Viszály meg a Zaj
meg a rettenetes Vész,
elragadott egyként sértetlent és
sebesültet,
és a halottat a harcból lábnál
fogva kihúzta.
Válla fölött embervértől pirosult
köpönyeg volt.
Mintha csak éltek volna, aként
harcoltak a pajzson,
s úgy húzták el az elhulltak
tetemét egymástól.
Szép puha szántót is remekelt,
televény laza földet,
széleset és hármasszántásút:
rajta a barmot
hajtották a vetők, jártak velük
erre meg arra,
és valahányszor fordulván
pereméhez elértek,
mézédes borral teli korsót tett a
kezükhöz
egy társuk, s megfordultak, ki-ki
ment a barázdán,
mind vágyott a hatalmas ugar
pereméhez elérni.
Az feketélt hátul, valamint a
valódi puhult föld,
bárha aranyból volt
bámulnivalón remekelve.
Rengő búzamezőt is formált:
rajta a béres
nép aratott, éles sarlót lendítve
kezében:
egyoldalt a csomók hullottak
rendben a földre,
ott meg a kéveköttők fűzték
kévékhöz kötéllel.
Három kéveköttő kötözött,
hátrább meg a markot
kisgyerekek szedték, tele öllel
hordva szünetlen
nyujtották a nyalábot; csöndben
tartva a pálcát
állt a király a barázda fölött,
örvendve szívében.
Távol a tölgyfa alatt hiradók
lakomát keritettek:
áldoztak nagy tulkot, s mind
körülötte sűrögtek;
étket főztek a nők, behintve a
hószinű lisztet.
Majd szőlőskertet remekelt, dús
fürttel a tőkén,

tiszta aranyból volt: feketén
függöttek a fűrtök:
és a karók sorban meredeztek,
mind szinezüsből.
Körbe zománcból árkot vont, a
sövényt pedig ónból
készítette: csak egy ösvény
vezetett a karók közt:
rajta a fürge szedők föl-alá
jártak, szüretelve.
Szép szűzek s velük viruló
gyöngédszivü ifjak
mézizü szőlőt hordoztak jólfont
kosarakban.
Víg csapatuk közepén fiu állt,
csengőszavu lanton
játszott édesen: és a Linosz
gyönyörű dala zendült
vékony kis hangján: amazok
meg ütemben emelték
lábukat, és ahogyan dala szólt,
kurjantva szökelltek.
Majd egyenesszarvú marhák
csapatát remekelte:
szép tehenek készültek, mind
ónból meg aranyból,
istállójukból a mező fele bögvé
siettek
csörgedező víz mellett, nádas
part közelében.
Sorban négy pásztor lépdelt a
nyomukban aranyból,
és gyorslábu kilenc kutya is jött
futva utánuk.
Ám a legelső sorban két iszonyú
vad oroslán
ugrott rá a bikára: az állat bögvé
üvöltött,
míg húzták: a fiúk s a kutyák
mind arra rohantak.
És az oroslánok feltépve a nagy
bika bőrét,
már beleit falták, szürcsölték
éjszinü vérét,
kergették, de hiába, a pásztorok
és uszították
fürge kutyáikat, ám az ebek
belemarni azokba
nem mertek, közelükben ugattak
csak s kikerülték.
Majd legelőt remekelt
Héphaisztosz, a nagynevü Sánta,
szép mély völgy közepén,
hószinü juhok seregével,
aklokat és kunyhókat is és
zsupfedte karámot.

Táncteret is remekelt
Héphaisztosz, a nagynevü Sánta,
éppenolyant, amilyent készített
Daidalosz egykor
szépfűrtü Ariadnének nagy
Knósszosz ölében.
Szép eladó lányok viruló
ifjakkal a téren
táncaikat járták körben, kezük
egybefonódott:
könnyűszövésü gyolcsot hordtak
a lányok, az ifjak
jólszótt drága khitont,
csillámlott mind az olajtól;
szép koszorút hordottak a
táncban mind a leányok,
míg a legények aranykardot, s
kardszójuk ezüst volt.
Meg-megperdültek, jól értve a
táncot, a lábuk
könnyen emelték, mint ha
korongját, mely tenyerébe
jól illik, fazekas próbálja ki,
perdül-e vajjon;
máskor meg sorokat képeztek, s
szembe szökelltek.
Nagy tömeg állta körül
vágykeltő táncukat, és mind
ott mulatoztak, míg közepettük
az isteni dalnok
lantszava szólt; és két bukfences
táncos a körben
lejtett örvénylő forgással a lant
ütemére.
Majd a nagy Ókeanosz bő
áradatát remekelte
legszező peremére a szép és
nagyszerü pajzsnak.
És miután a hatalmas, erős
pajzsot befejezte,
készített tűznél ragyogóbb
páncélt is a hősnak;
készített súlyos sisakot, mely jól
a fejére
illett, és aranyos szép forgó
ékesítette;
készített végül lábvértet is, ezt
puha ónból.
Majd, mikor elkészült
mindezzel a nagynevü Sánta,
fogta, s a bajnok Akhilleusz
anyja elé odatette.
Hóborította Olümposzról
ölyvként lecsapott az,
s Héphasztosz ragyogó
munkáját vitte magával

7. Ismertesse az Odüsszeia c. eposz társadalmi berendezkedését;
8. Ismertesse az Odüsszeia c. eposz szerkezeti felépítését;
9. Ismertesse Odüsszeusz irányítói magatartását;
10. Ismertesse Odüsszeuszt, mint házastársat, mint apát, mint harcost, mint városvezetőt;
11. Elemezze az Odüsszeia új versenyről szóló részét, magyarázza meg, miért számít ez a rész kulcsfontosságúnak a szöveg szempontjából:

AZ ÚJVERSENY

S most az eszébe vetette bagolyszemü
 Pallasz Athéné
 Íkariosz lányának, okosszivü Pénelopénak,
 íjat tennie s szürke vasat kéröi elébe
 versenyül, és az ölést megkezdeni férje
 lakában.
 S ő a magas lépcsőn felső házába, elindult;
 izmos kézbe ragadta a kampós kulcsot, a
 szépet,
 mely rézből készült, s elefántcsont volt a
 fogója.
 Belső terme felé sietett; vele mentek a
 lányok.
 Fölhalmozva feküdt ott kincse királyi
 urának,
 réz meg arany meg míves gonddal
 megkalapált vas,
 ott függött az a visszacsapó íj, és a
 nyilaknak
 tegze, amelyben sóhaj-ütő sok vesszeje várt
 már.
 Ezt Lakedaimónban neki egykor ajándokul
 adta
 Íphitosz Eurütidész, a haláltalanokra
 hasonló.
 Összekerültenek ők egymással
 Messzénében,
 bölcseszü Orszilokhosz házában, melybe
 Odüsszeusz
 kárpótlásért jött: ez járt neki ettől a néptől:
 Messzénébe ragadtak a jóvezőjü hajósok
 háromszáz birkát Ithakából, pásztoraikkal.
 Értük szállt követül ki Odüsszeusz ekkora
 útra
 még sihederként, mert küldötte az apja s a
 vének.
 Ott járt Íphitosz is, ki keresve kutatta
 tizenkét
 eltűnt kancáját, szívós öszvéreit akkor;
 és a lovak hozták a fejére a vést meg a
 véget,
 mert miután az erőlelkü Zeusz-sarjhoz, a
 harcos
 Héraklészhoz elért, aki híres a nagy
 munkákról,

az vendég létere megölte a háza ölében
 őt gonoszul, nem tisztelt istent, s mit maga
 nyujtott
 néki, a vendégasztalt sem; de megölte a
 férfit
 és a patás lovakat mind megtartotta
 magának.
 Még azokért járt ő, mikor összekerült
 Odüsszeusszal,
 s íjat adott neki, Eurütoszét, aki ezt a fiára
 hagyta örökbe, midőn elhúnyt a magas
 palotában.
 Éles kardot adott, jó dárdát néki Odüsszeusz,
 mint első vendégadományt, de nem ültek az
 egymás
 asztala mellé, mert Zeusz sarja előbb
 leütötte
 Íphitosz Eurütidészt, a haláltalanokra
 hasonlót.
 Attól kapta az íjat Odüsszeusz, és sose vitte
 hadba magával, hogyha elindult barna
 hajókkal,
 mint szeretett társ emlékét őrizte örökkön
 termeiben, s másutt nem hordta, csak
 otthona földjén.
 És hogy elért belső terméhez az isteni
 asszony,
 tölgyküszöbére fölállt ott, melyet hajdan a jó
 ács
 mesterien legyalult, azután csaptatta
 zsinórral,
 oldalfát tett rá, ragyogó ajtókat ezekre;
 Pénelopeia a szíjat eloldta a zár-karikákról,
 és beleillesztvén kulcsát, széttolta a závárt
 és a reteszt. Úgy bődült az föl, mintha a
 réten
 nagy bika bődül föl, szép ajtaja ekkora zajjal
 zörrent kulcsa ütése alatt, szétnyíltak a
 szárnyak.
 Bent nagy emelvény állt; föllépett rá: azon
 álltak
 illatozó szép drága ruhákkal rakva a ládák.
 Ágaskodva emelte le végül az íjat a szögről,
 együtt fényes tokjával, mely jól borította.
 Ott azután le is ült, kedves térdére letette,
 éles hangon sírt, így húzta elő ura íját.

S hogy gyönyörére betelt már sokkönnyű
zokogással,
visszaeredt a nemes kérőkhöz a
férfiterembe,
vitte kezében a visszacsapó íjat, meg a
tegzet,
mely sírást okozó nyílvevőkkel tele volt
már.
Szolgáloi vasalt kast hoztak utána, amelyben
hős ura sok versenyszerszáma hevert, a vas
és érc.
És amidőn kérőihez ért le az isteni asszony,
gondosmívü tető pillére tövébe megállott,
s arca elé csillámló fátylát vont a kezével;
szorgos szolgáléány állt mindkét oldala
mellé.
Nyomban a kérőkhöz fordult, így mondta
beszédét:
"Hallgassátok a szóm, ti nemes kérők, kik e
háznak
úgy nekiestetek, esztek is, isztok is itten
örökké,
mert rég távolidőzik a gazda; de mondani
mást már
nem tudtok, sem egyéb ürügyet kitalálni,
csak azt, hogy
engem akartok mind elvenni hitese feleségül.
Rajta tehát, kérők, ha ilyen díj tűnik elétek.
Isteni hős Odüszeusz íját versenyre
bocsátom:
mert aki legkönnyebben tudja fölajzani íját,
s mind a tizenkét fejsze fokán átló a
nyilával,
majd ahhoz megyek én, elhagyva e hitvesi
házat,
mely pedig oly gyönyörű, telides-tele dús
vagyonával;
jól tudom én: álmomban is emlékezni fogok
rá."
Szólt, és Eumaioszt odahívta, az isteni
kondást,
íját tennie s szürke vasat kérői elébe.
Könnyrefakadt, átvette, letette elébük a
kondás;
s látva az úr íját, a gulyás is sírt a sarokban.
Antinoosz rájukförmedt, szót szólva
kimondta:
"Bamba parasztok, nem láttok messzebb ti a
mánál,
két nyomorult, minek is pityeregtek, az
asszonyotoknak
lelkét keblében bolygatva? Hisz úgyis elég
sok
kín bénítja a lelkét, mert jó hitvese meghalt.
Hát idebent némán egyetek, vagy sírjátok
ottkinn,
eltakarodva a házból, és hagyjátok az íjat

áldatlan versenyre a kérőknek: mivel én azt
nem hinném, hogy akadna, ki egykönnyen
felidegzi.
Mert hisz ezek közt nincs olyan egy sem,
mint amilyen volt
bajnok Odüszeusz, kit magam is láttam
szemeimmel,
s emlékszem még rá, pedig akkor kisfiu
voltam."
Így szólt, ám közben kebelében a lelke
remélte:
ő lesz majd, aki föl húrozza s a sok vason
átló.
És bizony ő lett az, ki megízlelhette először
nyílvevőjét hős Odüszeusznak, akit
lakomázva
sértegetett a teremben s ráusztatott a többit.
Télemakhosz meg eképen szólt nekik szent
erejével:
"Jaj, eszemet Kronidész Zeusz már elvette
egészen.
Édesanyám azt mondja, pedighát annyira
józan,
hogy feleségül megy máshoz s elhagyja a
házat:
és én még nevetek, buta szívvel örülni tudok
még.
Rajta tehát, kérők, ha ilyen díj tűnik elétek,
mint aminő asszonyt nem hordoz mást az
akháj föld,
Argoszbán, se Mükénében s szentföldü
Püloszbán,
itt Ithakában sem, sem a szárazföld
televényén;
tudjátok ti is azt, minek is dícsérem
anyámat?
El ne odázzátok ti a versenyt, hosszan az
íjnak
ajzását ne halasszátok, hadd lássuk a dolgot.
Sőt magam is megpróbálkoznám evvel az
íjjal.
Tán föl húrozzom én s a vason tán átfut a
vesszőm;
akkor anyám, a királyné nem megy el innen
a házból
mással, hogy szomorodjam, tán majd nem
hagy el engem,
édesapám szép fegyvereit ha emelni tudom
már."
Mondta, s a válláról bíbor köpenyét
levetette,
fölpattanva, hegyes kardját is vette le véle.
Sorban a fejszéket föl is állította, egy árkot
ásva az összesnek, hosszút, csaptatta
zsinórral,
s feltöltötte körül. S elfogta a bámulat őket,
mily gyönyörűen rakta ki, bár azelőtt sose

látta.
Majd a küszöbre került és megpróbálta az íjat.
Háromszor megrázta, magához húzni igyekvőn,
háromszor kifogyott az erőből, bárha remélte
lelkében, hogy még fölidegzi s a sok vason átlő.
S nékifeszülve negyedszer, tán még megteszi végre,
csak hogy Odüsszeusz intett s megfékezte a vágyót.
Télemakhosz pedig így szólt újból szent erejével:
"Jaj, hát már hitvány leszek én és gyöngyezentül,
vagy nagyon ifjú vagyok s még nincs mit bízni karomban,
hogy megvédhessen, ha viszályt kezd vélem akárki.
Rajta tehát ti, akiknek nálam több az erőtök, próbáljátok ez íjat, döntsük már el a versenyt."
Szólt, és lába elébe, a földre letette az íjat, támasztotta eresztékes, sima ajtófához:
és odatette a gyors vesszőt is a szép karikához,
s honnan előbb fölkel, le is ült ismét ama székre.
S Eupeithész fia, Antinoosz szólt köztük eképen:
"Rajta tehát, jobbkéz fele sorbahaladva, ti társak,
ott kezdjétek a sort, hol a bort a kupákba betöltik."
Így szólt Antinoosz, s mindnek tetszett a beszéde.
És legelőször Leiódész, Oinopsz fia kelt föl: oltárnézőjük volt ez, s hol a drága vegyítő állt, legbeljebb ült mindig; s neki volt csak a vétek
gyűlöletes, korholta miatta elégszer a többit.
Hát ő fogta először a gyors vesszőt meg az íjat,
és odaállt a küszöbre, s az íjat megpróbálta, s föl nem húrozhatta, mivel hamarabb belefáradt
gyöngéd, lány keze. Így szólt ekkor a várakozókhöz:
"Én már nem feszitem ki, fiúk, vegye más a kezébe;
sok derekat fog még ez az íj megfosztani bátor
lelkétől s a szivétől: csak hogy jobb odaveszni,
mint noha élni tovább, de örökre lemondani

arról,
mind amiért vágyón és nap nap után idegyűlünk.
Most csak akad köztünk néhány, ki reméli szívében,
hogy nőül veszi Pénelopét, Odüsszeusz feleségét:
ám ha az íjjal próbát tesz s maga látja a dolgot,
akkor csak kérjen meg más széplelkű akháj nőt,
sok jegyajándékkal; s menjen feleségül az ahhoz,
kit neki sorsa jelölt, s ki a legtöbb kincset igéri."
Így szólt hát, s a kezéből újra letette az íjat, s támasztotta eresztékes, sima ajtófához,
és odatette a gyors vesszőt is a szép karikához,
s honnan előbb fölkel, le is ült ismét ama székre.
Antinoosz meg ráförmedt, szót szólva kimondta:
"Leiódész, mily szó szökkent ki fogad kerítésén?
rettenetes, kíznó: hallom, s már elfut a méreg;
azt mondd, hogy sok derekat megfoszt ez a fegyver
lelkétől, csak mert te magad nem győződ erővel.
Mert nem olyannak szült a világra anyád, a királyné,
hogy kifeszítsed az íjat s jól tudj bánni a nyíllal.
Majd a nemes kérők közül egy sebesen kifeszíti."
Szólt, s kecskék őrzőjét hívta közelbe, Melantheuszt:
"Rajta, Melanthiosz, indulj, rakj tüzet itt a teremben,
tégyszőke közelébe hatalmas széket s gyapjat a székre;
hossz azután bentről egy jókora fagyukorongot,
hogyha fölolvasszjuk, megkenjük véle az íjat,
ifjak, s majd nekivágunk és befejezzük a versenyt."
Szólt; lobogó lángot gyújtott bent erre Melantheusz,
tett közelébe hatalmas széket s gyapjat a székre;
hozta a házból is ki a jókora fagyukorongot.
Ekkor az ifjak fölmelegítették, de az íjat nem tudták kifeszíteni, mert erejük kevesebb

volt.
S Antinoosz volt hátra csak isteni
Eurümakhossal,
kérők két vezetője, közöttük a
legderekbak.
Együtt mentek most ketten kifelé a
teremből,
csordás és kondás, szolgálai a hős
Odüsszeusznak;
és a nyomukba eredt a sokattúrt isteni férfi.
És amikor kívül jártak már udvaron, ajtón,
akkor hozzájuk mézédés szókkal eképzolt:
"Csordás és te kanász, megmondjam-e
nektek a szómat,
vagy pedig elrejtsem? De a lelkem szólani
késztet.
Harcolnátok-e érte, ha most valahonnan
Odüsszeusz
hirtelen így megjönne, egy istenség
hazahozná?
Kit védelmeznétek, a kérőket vagy
Odüsszeuszt?
Lelketek és szivetek, mondjátok meg,
hogyan érez."
Erre a marhát őrző csordás válaszul így
szólt:
"Zeusz atya, bárcsak e vágyam teljesedésbe
mehetne;
bár hazaérne urunk, bár hozná vissza a
daimón;
meglátnád, hogy erőm mily nagy s kezeim
se silányak."
S Eumaiosz vele együtt kérte az égilakókat,
hogy házába a bölcs Odüsszeusz hazatérjen,
elérjen.
Ő meg a kettőnek látván őszinte szívébe,
újra eképzolt hozzájuk, szólva szavával:
"Itt van már, hiszen én vagyok az: sok
bajnak utána
értem, húsz év elteltével, az itthoni földre.
S már látom, hogy a házam ölén egyedül ti
örültök
szolgáim közt jöttömnek: nem is ért a
fülembé,
hogy hazatérésem más így kérné
könyörögve.
Hát, ami lesz, kijelentem nektek, igaz
szavaimmal,
isten a gögös kérőket ha megadja levernem,
mindkettőtöknek feleséget, birtokot adva,
házat emeltetek itt, közelemben, s
Télemakhossal
társak, testvérek lesztok ti előttem ezentúl.
Lássátok, mutatok szemeteknek más
bizonyos jelt,
hogy rámismervén, bizalom keljen
szivetekben,

sebhelyemet, mit a hófogu kan mart,
Autolükosznak
sarjaival régen hogy a Parnassoszra
siettem."
Mondta, s odébbtartotta a rongyait ekkor a
sebről.
S ők, hogy meglátták s föl is ismerték az
egészet,
sírtak, a bölcs Odüsszeusz köribe vetvén ki a
karjuk,
és szeretettel csókolták a fejét meg a vállát.
És nekik is fejüket, kezüket csókolta
Odüsszeusz.
S tán a nap is zokogásuk közben száll le az
égről,
hogyha Odüsszeusz így nem szól s vele nem
veti végét:
"Szüntessétek a sírást és a nyögést, nehogy
egy is
meglásson, ha kijön, s odabent elmondja a
dolgot.
Menjeteink inkább egyenként a terembe, ne
együtt.
Én legelőbb, azután ti; a jel pedig ez legyen,
íme:
majd a kevély kérők közül egy sem lesz, aki
hagyja,
hogy nekem átadják a kezembe a tegzet, az
íjat:
ámde te, isteni Eumaiosz, hozd végig a
házon
íjamat és a kezembe te add és mondd meg a
nőknek,
termük jólácsolat kapuit zárják el erősen,
és ha közülük jajt vagy zajt hall bárki a
házból,
férfiakét, zárt termünkből, kapuhoz ne
szaladjon,
csak végezze a munkáját némán,
nyugalomban.
És te, Philoitiosz, isteni férfi, figyeld a
parancsom:
zárd el az udvari ajtót gyorsan, jól reteszeld
el."
Szólt, s már lépett is be a kényelmes
palotába;
s honnan előbb fölkel, le is ült ismét ama
székre.
S két szolgálja a hős Odüsszeusznak ment be
utána.
Eurümakhosz meg már fel-alá forgatta az
íjat,
láng lobogása fölött melegítve, de hátra biz
így sem
tudta feszíteni; és fölajdult hősi szívében.
Bosszankodva beszélt azután, szót szólva
kimondta:

"Jaj nekem, értetek is, magamért is mardos a méreg.

S annyira már nem a nászt siratom, noha bánt az is engem:

hisz van még sok akháj nő, itt is, a vízkoszorúzta

szép Ithakában, egyéb városban is épp elegendő;

ámde ha ennyire elmaradunk az erőnkel Odüsszeusz

karja mögött, hogy még felhúzni se tudjuk az íját,

rajtunk akkor a szégyen a messzi utódok előtt is."

Eupeithész fia, Antinoosz szól válaszul erre:

"Eurümakhosz, sose lesz így: meglátod magad is majd.

Hisz ma a nép közt épp emez istennek van a szentelt

ünnepe: íjat most ki feszítene? csak nyugalomban

üljetez itt: de a fejszéket tán hagyjuk a földben

állni: hiszen nem fog hozzájuk nyúlni amúgysem,

szép termébe ki lép Láertiadész Odüsszeusznak.

Rajta, a töltögető járjon már körben a borral, hadd áldozzunk, s hagyjuk az ívelt íjat e napra;

hajnalban meg a kecskék pásztora hozza, Melantheusz,

hozzánk legszebben hízott gödölyéit a nyájából,

hogy híres nyilazó Phoibosznak combokat adva,

megpróbáljuk az íjat, a versenyt végbeviessük."

Így szól Antinoosz, s mindnek tetszett a beszéde.

Hírnökök öblítő vizet öntöttek kezeikre, s minden borkeverőt peremig töltöttek az ifjak,

s osztották az italt, áldozva előbb a pohárból.

És miután áldoztak s ittak, amennyit akartak, cselt szövögetve eképen szól leleményes Odüsszeusz:

"Büszke királynő sok kérője, figyelj a szavamra:

hadd mondok ki, amit kebelemben sürget a lelkem:

Eurümakhoszt meg az isteni Antimakhoszt a leginkább

kérem, mert úgy mondta a szót az imént, ahogy illik,

hogy hagyjátok az íjat, bízva az égilakókban:

majd ad az isten reggel erőt, akinek csak akarja.

Hagyjátok nekem is megfognom e szép sima íjat,

hogy veletek próbáljam erőm s a kezem, van-e bennem

még oly erő, mint hajlékony testemben a múltban,

vagy már elsorvadt a bolyongásban s a nyomorban."

Szólt; de bizony megbotránkoztak a többiek erre,

mert féltek, hogy a jó íjat földidegzi a vándor. Antinoosz meg ráförmedt, szót szólva kimondta:

"Jaj, nyomorult idegen, nincs már egy csöpp kis eszed sem.

Hát nem örülsz, hogy büszke körünkben ilyen nyugalomban

itt lakomázhatsz, nem koplalsz, és hallod a hangunk

és a beszédünket? Nincs koldus, más idegen sincs,

társalgásunkat kinek így hallgatni lehetne. Téged a mézizü bor sebzett meg; másokat éppígy

megront, hogyha mohón nyelik és mértéktelen isszák.

Hírneves Eurütiön kentauros is egykor a bortól

bódult el, házában a hősszivü Peirithosznak,

hogy lapithákhoz látogatott. Bor szállt a fejébe,

s őrjöngvén, gonoszat mívelt házában a hősnek.

Megharagudtak a bajnokok és nekiestek: az ajtón

vonszolták kifelé, bős ércel előbb lemetélve

orrát és fülét; s ő bomlott ésszel utána bódult lelke miatt átkot hordozva

bolyongott.

Kentaurok s lapithák így kezdtek háboruságot;

ámde magának okozta a legtöbb bajt az a részeg.

Éppenilyen nagy bajt jóslok neked is, ha az íjat

megfeszited: sose számíthatsz azután kegyelemre

itt, a mi községünkben, mert mi a barna hajóban

majd Ekhetoszhoz, az emberkízó szörnyü királyhoz

küldünk el, s onnan sohasem menekülsz.
Csak igyál hát
csöndben, az ifjabbakkal már ne akarj
vetekedni."
Válaszul így szólt most az okosszívü
Pénélopeia:
"Antinoosz, nem igazságos, sose szép, hogy
a kedvét
szegd a fiam vendégének, ki betért
palotánkba.
Tán ha Odüsszeusz roppant íját jól fölidegzi,
bízva a karjában s erejében most ez a
koldus,
azt hiszed, elvisz majd engem s elvesz
feleségül?
Ezt a reményt ugyan ő maga sem táplálja
szívében.
Hát ne akadjon olyan kérő, ki ezért a
szívében
bosszúsan lakomáznék itt; sose volna ez
illő."
Néki meg Eurümakhosz, Polübosz fia adta a
választ:
"Íkariosz lányсарja, okosszívü Pénélopeia,
nem hisszük, hogy a férjed lesz, hiszen ez
nem is illő;
csakhogy szégyeljük, ha kicsúfol a férfi, az
asszony,
mert még így szólhat rólunk egy akháj, ki
silányabb:
»Ó, be erőtlenek óhajtják feleségül a bajnok
nőjét, szép kicsiszolt íját fölajozni se tudják:
egy jövevény koldus pedig eljött erre
bolyongva,
s könnyen fölhúrozta az íjat, a sok vason
átlótt.«
Így szólhatnának, s mireánk zúdulna a
szégyen."
Válaszul így szólt most az okosszívü
Pénélopeia:
"Eurümakhosz, hisz a községben jó híre
amúgysem
kelhet azoknak, akik fölemésztik a
nagyserü férfi
házát. És azután ez mért is lenne gyalázat?
Mert hisz tagbaszakadt és jó nagy termetü
férfi
és nemes ember gyermeke ő, azt vallja
magáról.
Adjátok neki hát a nagy íjat, lássuk a dolgot.
Íme, kimondom a szót, és így megy
teljesedésbe:
hogyha segíti Apollón és fölidegzi az íjat,
inget adok neki én, köpenyeggel, drága
ruhákkal,
jóhegyü hosszú gerelyt a kutyák meg az
emberek ellen,

és vele kétélü kardot, talpára sarúkat,
és oda küldöm el őt, hova vágyik a szíve, a
lelke."
Erre a jóeszü Télemakhosz neki válaszul így
szólt:
"Nálam, anyám, joga több nincs senkinek
ehhez az íjhoz:
annak adom, kinek óhajtom, s attól tagadom
meg;
és aki csak sziklás Ithakán gyakorolja
uralmát,
vagy bármely szigeten; szemben lovas éliszi
tájjal:
egy sem tarthat erővel vissza. Ha úgy
akarom, hát
néki örökbe adom, hogy hordja magával az
íjat.
Hát a szobádba eredj, s munkáddal
foglalatoskodj,
rokka legyen gondod s a szövőszék,
szolgaleánynak
össz munkára parancsot. Az íj meg a
férfiaké lesz
és legelőbb az enyém, aki úr vagyok ebben a
házban."
Megdöbbenve vonult termébe az isteni
asszony,
mert a fiú okos intelmét befogadta szívébe.
Szolgaleányaival fölső házába vonulva,
drága uráért sírt, Odüszeuszért, mígcsak az
édes
álmot nem borította a szemhéjára Athéné.
Közben a hajlott íjat vitte az isteni kondás;
s ráivalogtak a kérők ekkor mind a
teremben.
Egyik a fennhéjázó ifjak közt imigyen szólt:
"Hej, te szerencsétlen kondás, hova mégy te
az íjjal,
mondd, te csavargó. Hisz disznók közt fürge
kutyáid
gyorsan fölfalnak, jó távol, hogyha Apollón
nékünk kedvez majd, meg a többi haláltalan
isten."
Így szóltak; mire ő ott helybe letette az íjat,
mert megijedt, amiért oly sok dühös ifju
rivallt rá.
Csakhogy másoldalt meg Télemakhosz
fenyegette:
"Vidd csak az íjat, apó; sose jó mindenki
szavára
hallgatnod: mert bár ifjabb vagyok, innen a
rétre
üzlek, meghajigálva kövekkel, mert van
erőm rá.
Bárcsak erősebb volnék nemcsak nálad: az
összes
kérőknél is, akik palotámnak ölén

vigadoznak:
néhányat hamar elkergetnék csúfosan innen
házunkból haza, mert mind csak gonoszat
szövögetnek."
Szólt; mire mind édes nevetésre fakadtak a
kérők,
s immár Télemakhoszra nem is haragudtak
erősen.
És Eumaios az íjat vitte tovább a teremben,
s hős Odüsszeusznak tette kezébe, megállva
előtte.
Majd odahívta, e szókkal, a dajkát,
Eurükleiat:
"Télemakhosz kívánja, okosszivü Eurükleia,
jólácsolt kapuit hogy zárjad el itt a
teremnek,
és ha a nők közül egy hall jajt vagy zajt
idebentről,
férfiakét, zárt termünkéből, kapuhoz ne
szaladjon,
csak végezze a munkáját némán,
nyugalomban."
Így szólt; és az anyó szava szárnyatlan
maradott már;
mind elzárta a kényelmes termekben az
ajtót.
Erre Philoitiosz is kiosont szép csöndben a
házból,
jól elzárta kerítésvégen az udvari ajtót.
Kettősívü hajónak sás-köteléke hevert ott
oszlopok aljában, vele jól bekötözte az ajtót,
s ment be. Ahonnan előbb fölkelt, le is ült
ama székre,
s nézte Odüsszeuszt. Ez meg már forgatta az
íjat,
és föl-alá forgatva figyelte, körültapogatta,
szú nem rágta-e még szaruját, míg
távolidőzött.
S volt, aki így szólt köztük a szomszédjára
tekintve:
"Ejnye, be érthet az íjhoz, mily ravaszul
tapogatja.
Tán bizony otthon ilyen van néki a háza
ölében,
vagy készíteni kíván éppilyet, és a kezében
erre meg arra ezért forgatja a csúnya
csavargó."
Másik a fennhéjázó ifjak közt meg ekép
szólt:
"Bár a szerencsését is akép lelné föl az útján,
mint ahogyan föl tudja az íjat majd
idegezni."
Hát így szóltak a kérők; ám leleményes
Odüsszeusz
nyomban, amint fölemelte az íjat,
megtapogatta.
S mint aki nagyszerű énekmondó s ért is a

lanthoz,
és könnyen kifeszíti a húrt, új szegre
csavarva,
és a juh-bélt mindkétoldalt megerősíti
szépen,
úgy idegezte föl azt, nem erőlködve, nagy
Odüsszeusz.
Próbát tett azután, jobbkézrel nyúlva a
húrhoz:
fözendült, s mint fecskéé, szép hangja olyan
volt.
Bosszankodtak a kérők szörnyen, mindnek a
színe
megsápadt. Zeusz jelt mutatott, dörgött a
magasból.
Örvendett ezután a sokattúrt isteni férfi,
hogy csodajelt küldött a ravasz Kronosz
égbeli sarja.
Fogta a gyors nyílvevőt, mely mellette
kihúzza
asztalon ott feküdt: öblös tegezében a
többi
várt, de hamar meg kellett még ízlelniök azt
is.
Húrta helyezve, rovátkáit most vont a
magához,
s még ugyanonnan, a székéből célozva
szilárdul,
lőtte ki azt a nyilat, s egyetlen fejsze fokát
sem
tévesztette el ő, hanem átsuhogott
valamennyin
részterhes nyila. Ő pedig így szólt
Télemakhoszhoz:
"Télemakhosz, nem hoz vendéged rád a
teremben
szégyent: nem vétettem a célt el, az íj
idegével
sem bajlódtam hosszan: erőm sértetlen,
egész még,
épp nem olyan, mint becsmélve gyaláztak
a kérők.
Most pedig itt az idő vacsorát készíteni
nékik
napfényben, s azután még máshogyan is
mulatozni
táncsal, lantszóval, mely a víg lakomák
koronája."
Így szólt: intve szemölddel; s jó kardját
felövezte
Télemakhosz, kedves fia isteni hős
Odüsszeusznak,
s drága kezét kelevéze köré kulcsolva,
közelben
állt meg, a trónszéknél, ragyogó ércmezbe
takartan

12. Ismertesse az Odüsszeusszal kapcsolatos mítoszokat.

TÉMÁK ÉS KÉRDÉSEK ÖNÁLLÓ MUNKÁHOZ

Az önálló munkában a hallgatónak tanúbizonyságot kell tenni arról, hogy képes az anyag önálló elsajátítására, valamint az elolvasott irodalom elemzésére és értelmezésére. Képes az adott problémával kapcsolatos anyag kutatására, a témával kapcsolatos szakirodalom összegyűjtésére, feldolgozására, a kutatás tárgyával kapcsolatos önálló vélemény, gondolat, javaslat megfogalmazására.

1. Tanulmányozza a Homéroszi kérdéssel kapcsolatos kutatásokat;
2. Tanulmányozza Babits Mihály. Az európai irodalom története c. tanulmányában a homéroszi eposzokkal kapcsolatos anyagot;
3. Tanulmányozza a homéroszi eposzok jelenkori aktualitását;
4. Tanulmányozza a homéroszi eposzok irodalomtörténetben betöltött központi szerepének okát;
5. Tanulmányozza a homéroszi eposzok hatását az európai irodalom fejlődésére.
6. Tanulmányozza Henri Slimann szerepét a görög irodalom emlékeinek felfedezésében.

3. Téma: A klasszikus görög irodalom kora

1. A korabeli társadalmi-politikai, kulturális viszonyok a korban
2. A didaktikus irodalom jellemzője, szerepe és hatása a korban
3. Hésziodosz munkássága, munkásságának utóélete

A TÉMA RÖVID LEÍRÁSA

Adott témában az antik görög irodalom attikai korával, az úgynevezett klasszikus irodalom korával foglalkozunk. Megvizsgáljuk a korszak társadalmi-politikai, kulturális viszonyait. Tisztázzuk a didaktikus irodalom fogalmát, szerepét a korabeli irodalom fejlődésében. Részletesen tárgyaljuk a korszak kezdetének legjelentősebb alkotójának, Hésziodosznak a munkásságát. Kitérünk *Az istenek születése* és a *Munkák és napok* c. művek elemzésére, értelmezésére. Elsősorban a *Munkák és napok* c. mű vizsgálatára fektetjük a hangsúlyt. Kitérünk a mű megírásának előzményeire, körülményeire, megszólítottjaira és fő tanítására. Párhuzamot vonunk jelen mű és a Biblia példázatai, erkölcsi tanítása között. Külön figyelmet fordítunk Hésziodosz és Homérosz alkotói tehetségének összevetésére, a vizsgált korban és az egész görög és világirodalomban betöltött szerepükre. Keressük a *Munkák és napok* c. mű jelenkori aktualitását, üzenetét.

AJÁNLOTT IRODALOM A TÉMÁHOZ

1. Régi görög hétköznapok. Szemelvények a görög művelődés forrásaiból. Szerk. Ritoók Zs. Budapest, 1960.
2. A demokrácia bölcsője. Szerk. Sarkady J. Budapest, 1960.
3. Miről vallanak a papiruszok? I. e. IV.–i. sz. VIII. Szerk. Moravcsik Gy. Budapest, 1961.
4. A görög művészet világa. A görög képzőművészetek archaikus és klasszikus korának írott forrásaiból. Szerk. Szilágyi J. Gy. I–II. Budapest, 1962.
5. A görög irodalom világa. Szerk. Borzsák I. Budapest, 1966.
6. Gazdasági élet az ókori Görögországban. Szerk. Sarkady J. Budapest, 1970.
7. Görög vallás, görög istenek. Szerk. Sarkady J. Budapest, 1974.
8. Geréb J.: A görög szellem Európa kultúrájában. Budapest, 1921.
9. Hésziodosz: Munkák és napok. (Trencsényi-Waldapfel I.) Budapest, 1955. Hornyánszky Gy.: A görög felvilágosodás tudománya. Hippokrates. Budapest, 1910.
10. Hésziodosz: Istenek születése. – Munkák és napok. (Trencsényi-Waldapfel I.) Budapest, 1976.
11. <http://mek.oszk.hu/04700/04714/html/falusantik4000.html>
12. compara.hu/downloadfile/434/
13. <http://hunlit.lett.ubbcluj.ro/hu/az-antikvitas-irodalma-es-kulturaja>

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK LISTÁJA A TÉMÁHOZ

1. Hésziodosz: Az istenek születése
2. Munkák és napok

FELADATOK ÉS TÉMÁK GYAKORLATI ÓRÁHOZ

A hallgatók a gyakorlati óra során beszámolnak az elolvasott irodalmi alkotásokról. Elemzik azokat, kimutatják a bennük rejlő történelmi társadalmi-politikai vonatkozásokat, a szövegek jelenkori aktualitására is kitérnek, valamint az utókor irodalmi hagyományára gyakorolt hatásáról is szólnak. A gyakorlati óra legfontosabb célja, hogy a hallgatók elolvassák a korszak szépirodalmi és történelmi stb. alkotásait és képesek legyenek azt elemezni, értelmezni és levonni azok jelenkori és mindenkori aktualitását.

1. Ismertesse a klasszikus görög irodalom korának kulturális viszonyait;
2. Ismertesse a didaktikus irodalom műfaji sajátosságait, hatását a görög irodalom alakulására;
Ismertesse Hésziodosz munkásságát, szerepét és helyét a klasszikus görög irodalomban;
3. Ismertesse Hésziodosz Az istenek születése c. művét;
4. Ismertesse Hésziodosz Munkák és napok c. mű fő tanítását;
5. Értelmezze Hésziodosz Munkák és napok c. mű a világ születéséről vallott nézeteit, jelenkori aktualitását:

Egy törzsből származnak az istenek és a halandók.

Emberi nemzetséget először fényes aranyból készítették az istenek, ők, az Olümposzon élők.

Akkor még mindenki fölött Kronosz égi király volt,
s könnyű szívvel, akárcsak az istenek, élt a halandó,
távol a bajtól, távol a jajtól, még az öregség

sem járt köztük, mindvégig duzzadt az erőtől
karjuk s lábuk, a kórság még nem törte meg őket;
mint lány álmom jött a halál rájuk, s amíg éltek,
csak jóban volt részük; a föld meghozta magától
bő termését és dolgozni merő gyönyörűség
volt, sok jó közepette, a dús legelőn legelészett
nyájuk, s kedvelték az olümposzi boldogok őket.
Majd aztán, hogy a föld befogadta magába e fajtát,
jótét lelkek lettek, a nagy Zeusz rendeletére,
földönjáró hű őrzői az emberi nemnek, minden gaztettet meglátnak, s őrzik a törvényt,
míg magukat köd leplezi, úgy járják be a földet,
gazdagság-gyarápítók, mert az övék ez a rang is.

Másodikul sokkal satnyább rend jött, az ezüstnép,
úgy rendelték ezt el, akik lakják az Olümposzt,
testben-lélekben nem volt az aranyra hasonló.
Száz évig nevelődött hű anya oldala mellett
otthon a gyermek, balgatagon játszódva egész nap,
ámde amint felserdültek, s átléptek a mezsgyén,
már alig éltek arasznyi időt, azt is tele bajjal,
dórén, mert egymás gögjét nem tudta kivédni
egy sem, s már nem tisztelték a nagy isteneket sem,
s istenek oltárára se hozták áldozatuk már,
úgy, ahogy embertől a szokás törvénye kívánja.
Zeusz Kronidész haragos szívvel rejtette el őket,
merthogy a boldog olümposzi isteneket nem imádták.
Majd aztán, hogy a föld befogadta magába e fajt is,
föld-mélyén-lakozó boldognak hívja az ember,
s csak másodsorban, de azért még tisztelik őket.

Zeusz atya akkor harmadikul más rendet, a rézkort:
új embert formált, az ezüstkorhoz se hasonlót,
kőrisfából, durva, kemény fajt, melynek Arész kell,
gőgje alatt jajszó támad, nem is él gabonával,
lelke szilárd és meg nem hajlik, mint a rideg vas,
izmában szörnyű hatalom van, nagy keze vállból
nő ki hatalmas tagjaihoz, s közeledni sem enged.
Rézből voltak a fegyvereik, rézből a lakásuk,
rézszerszámmal dolgoztak, nem járta a vas még.
Egymással harcoltak s egymást gyürte le karjuk,
így érték el a hús Hádész tágas palotáját,
névtelenül: feketén, bár rettentő erejük volt,
értük jött a halál, s el kellett hagyni a napfényt.

Majd aztán, hogy a föld befogadta magába e fajt is,
más embert állított Zeusz ismét a világba,
jobb s igazabb volt, mint az előbbi, ez új, negyedik rend,
isteni hősök rendje, nevük félisten a földön,
föld végnélküli térein ők jártak mielőttünk.
Emberölő csata, irtó harc pusztítja ki őket,
részben a hétkapujú Thébaiban, a kadmoszi földön,
míg a Dagadtlábú dús nyájaiért tusakodnak,
másokat elcsalt messzire, tengeren át a hajókkal
szépfürtű Helenáért Trója alatt tusakodni.
Ott a halál végzése homályba takarta be őket,
ám egy részét Zeusz Kronidész, ki az emberi sorsot
két mértékkel méri, a föld peremére helyezte.
Ott laknak, s lelkükhöz nem fér gond s szomorúság,
mély örvényű Ókeanosz boldog szigetében,
áldott hősök, akiknek mézédés gabonát

ád,
s esztendőnként háromszor virul újra a
szántó,
távol az isteni székhelytől s Kronosz
ott a királyuk.
*Mert a bilincsektől őt Zeusz atya
megszabadítva,
száműzvéen tisztelte, királlyá téve
feleltük.*
*Aztán létrehoz ismét egy más emberi
fajtát,
sok népet tápláló földön most ezek
élnek.*
Csak ne születtem volna e most élő
ötödik rend
embereként, meghalni előbb, vagy a
messze jövőben
élni szeretnék, mert melyben mi
vagyunk, ez a vaskor.
Éjjel-nappal nincs pihenésünk, pusztul
az ember
gondban, bajban, az istenek így szabták
ki a sorsunk.
Mégis, járul még öröm is némelykor a
bajhoz,
s Zeusz el fogja törölni e fajtát is, ha az
ember
már a halántékán ősz hajjal jó a világra.
Ellentét támad majd akkor apák s a
fiúk közt,
s vendéghez vendéglátója, barát a
baráthoz,
s testvérhez nem kedves a testvér, mint
ahogy addig,
és nem tiszteli többé gyermek öreg

szüleit sem.
Súlyos szitkokkal szólnak hozzájuk a
durva
gyermek, isteni bosszútól sem félve,
a hálás
gyermek adóját nem fizetik meg öreg
szüleiknek,
áll az ököljog, s egymás városait
kirabolják.
Nem becsülik meg a jót, az igazt, aki
őrzi az esküt,
inkább azt, aki gögijében mindig
gonoszat tesz,
tisztelik, és markában a jog
mindenkinek, és nem
ismeri senki a szégyent, árt az igaznak
az álnok,
mert hamisan szól és nem fél
megszegni az esküt.
Sok baj sújtja a népet, s köztünk jár az
Irigység,
annak örül, ha baj ér, csúf hangja van,
arca kegyetlen.
Akkor a széles térségű földről az
Olümposz
orma felé, öltözve fehérbe, elindul, az
embert
elhagyván, fel örökké élő isteneinkhez
Aidósz és Nemeszisz: méltó harag és a
szemérem,
itt csak a baj meg a kór marad és nincs
ellene gyógyír
[<http://mek.niif.hu/06200/06221/06221.htm#2>].

TÉMÁK ÉS KÉRDÉSEK ÖNÁLLÓ MUNKÁHOZ

Az önálló munkában a hallgatónak tanúbizonyságot kell tenni arról, hogy képes az anyag önálló elsajátítására, valamint az elolvasott irodalom elemzésére és értelmezésére. Képes az adott problémával kapcsolatos anyag kutatására, a témával kapcsolatos szakirodalom összegyűjtésére, feldolgozására, a kutatás tárgyával kapcsolatos önálló vélemény, gondolat, javaslat megfogalmazására.

1. Tanulmányozza Hésziodosz Munkák és napok c. művének társadalmi-politikai tanítását;
2. Tanulmányozza Hésziodosz Munkák és napok c. művének bölcséleti tanítását;
3. Tanulmányozza Hésziodosz Munkák és napok c. mű tanításának párhuzamait a Biblia tanításával;

4. Téma: A görög líra és dráma

1. A görög líra kezdetei, virágkora, jellemzői
2. A görög dráma és tragédia műfaji sajátosságai
3. A görög színház jellemzői

4. Aiszkülosz alkotói pályaképe
5. Szophoklész drámaírói munkássága
6. Euripidész tragédiaírói munkássága

A TÉMA RÖVID LEÍRÁSA

Adott témában az antik görög irodalom virágkoráról esik szó, a klasszikus görög líra, dráma és színház koráról. Részletesen tárgyaljuk a görög líra kialakulásának előfeltételeit, sajátosságait, jellemzőit. Tanulmányozzuk a korban lévő összes lírai műfajt, valamint a korszak legjelentősebb, a világirodalomban is meghatározó szerepet játszó költők munkásságát. Kitérünk Kallinosz, Türtaiosz, Pindarosz, Solon, Szapphó, Anakreon, Alkaiosz alkotói magatartásának, témavilágának vizsgálatára. Foglalkozunk adott költők munkásságának hatásával az európai modern költészet fejlődésére.

A témán belül tárgyaljuk az antik görög dráma és tragédia műfaji sajátosságait. Beszélünk a dráma és tragédia kialakulásának háttéréről, a dionüszoszi hagyomány, ünnep hatásáról fejlődésükre, műfaji sajátosságaik alakulására. Foglalkozunk a görög színház és színházi közönség kérdésével is. Szó esik Periklész politikai, városvezetési politikájának hatásáról a dráma, tragédia műfajának közismertté tételében, a színházi élet terjesztésében, az értő közönség nevelésében. Részletesen tárgyaljuk és elemezzük a korszak legnagyobb drámaíróinak alkotásait: Aiszkülosz, Szophoklész, Euripidész munkáit. Megvizsgáljuk a korabeli dráma és színház, valamint drámaírók munkásságának hatását a modern európai színház, dráma fejlődésére, alakulására. A tanulmányozott művek jelenkori aktualitását is kutatjuk.

AJÁNLOTT IRODALOM A TÉMÁHOZ

1. Aiszkülosz: Drámái. (Trencsényi-Waldapfel I.) Budapest, 1962.
2. Aiszkülosz: Drámái. (Szepessy T.) Budapest, 1971.
3. Aiszkülosz: Oltalomkeresők. – Perzsák. – Heten Thébai ellen. (Falus R.) Budapest, 1959.
4. Basilius Magnus: A költők olvasásáról. – Xenophon: Socrates védőbeszéde. (Soltész Zoltánné.) Budapest, 1978.
5. Euripidész: Bakkhánsnők. (Devecseri G.) Budapest, 1968.
6. Euripidész: Iphigeneia a tauruszok között. (Devecseri G.) Budapest, 1961
7. Euripidész: Tíz tragédia. (Trencsényi-Waldapfel I.) Budapest, 1964.
8. Euripidész: Válogatott drámái. (Falus R.) Budapest, 196 I.
9. Szophoklész: Drámái. (Falus R.) Budapest, 1970.
10. <http://irodalomtanulas.hu/9-evfolyam/az-antikvitas/a-gorog-irodalom/az-okori-gorog-muveszet/>

11. <http://mek.oszk.hu/04700/04714/html/>

12. mikipedia.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=1200191

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK LISTÁJA A TÉMÁHOZ

1. Kallinosz szabadon választott versek
2. Türtaiosz szabadon választott versek
3. Arkhilokhosz szabadon választott versek
4. Szolón szabadon választott versek
5. Alkaiosz szabadon választott versek
6. Szapphó szabadon választott versek
7. Anakreon szabadon választott versek
8. Pindarosz szabadon választott versek
9. Aiszkhülosz: Leláncolt Prométheusz, Oreszteia
10. Szophoklész: Oidipusz király, Oidipusz Kolonoszban, Antigoné
11. Euripidész: Médea, Oresztész, Elektra

FELADATOK ÉS TÉMÁK GYAKORLATI ÓRÁHOZ

A hallgatók a gyakorlati óra során beszámolnak az elolvasott irodalmi alkotásokból. Elemzik azokat, kimutatják a bennük rejlő történelmi társadalmi-politikai vonatkozásokat, a szövegek jelenkori aktualitására is kitérnek, valamint az utókor irodalmi hagyományára gyakorolt hatásáról is szólnak. A gyakorlati óra legfontosabb célja, hogy a hallgatók elolvassák a korszak szépirodalmi és történelmi stb. alkotásait és képesek legyenek azt elemezni, értelmezni és levonni azok jelenkori és mindenkori aktualitását.

1. Ismertesse a görög költészet műfajait, képviselőit, témavilágát;
2. Elemezze Szapphó Édesanyám! nem perdül a rokka..., Aphrodité verseit:

APHRODITÉHEZ

Tarka trónodról, ravasz istenasszony,
mért küldesz nékem szerelemkirálynő,
bút és bajt mindég, te örök leánya
fényes egeknek?
Mért nem jössz inkább, ahogy egyszer jöttél,
hallattad kérő szavamat, kiléptél
kedvemért apád aranyos házából
és befogattad

cifra hintódat; lebegő galambok
vonták azt fürgén a sötétbe-süllyedt
föld felé; szárnyuk sebesen csapdosva
vert a nagy égben,
s már itt is voltak; te pedig, te boldog,
istenarcodon mosoly ült, és nyájas

ÉDESANYÁM! NEM PERDÜL A ROKKA...

Édesanyám! nem perdül a rokka, olyan
szakadós ma a szál -
vágy nehezül rám:
mert a sudár, szép Aphrodité letépert!
Szerető, szerető
kell ma nekem már [<http://mek.oszk.hu/00300/00386/00386.htm#d529>]

szóval kérdeztél, mi bajom van és mért
hívlak az égből
és mi volna megkeserült szívemnek
kivánt orvossága? "Ki bántott, Sapphó?
kit küldjek kemény szerelem szavával
téged ölelni?
Ha eddig került, ezután majd üldöz;
hogyha semmit nem fogadott el, eztán
ő ad már, s ha nem szeretett, szeret majd,
bár ne akarjad."
Jer most is hozzám, a nehéz gondokból
oldd föl szívemet, s amiért eped, ne
sajnálj teljesíteni: légy harcomban
drága szövetség
[<http://mek.oszk.hu/00300/00386/00386.htm#d529>].

3. Elemezze Alkaiosz az Állam hajója és a Bordal c. verseit:

élvezetébe merülni vágyom.

AZ ÁLLAM HAJÓJA

Nem értem ésszel, honnan is ér a szél,
mert egyszer innen zúdul az ár felénk,
majd onnan - így futunk e kettős
vész közepette sötét hajónkkal.

Mig annyi kinnal álljuk a bösz vihart,
de már az árboc-töbe kapott a hab,
s a szélcibálta nagy vitorlák
rongya lefoszlik ezer cafatban.

A horgony enged.....

A feldübörgő árban, esővel és
vad szélviharral küzdeni nem gyönyör -
így mondja mind - se láthatatlan
zátonyon összezuzódni ronccsá.

De most ilyen veszélybe került hajónk.
Feledni mindezt, cimbora, újra csak
tivéletek borozni, Bükkhisz

Ezért a nappalt vígan aludjuk át

BORDAL

Koccintsunk! Minek így várni a fényt?

Kurta a nappal ám!

Hozz hát öblös edényt, melyben a bor

lángja cikáz. Igyunk!

Gondúzó italul Szemelé és

Zeusz fia hagyta ránk,

emberfajra a bort. Rajta, keverd

egyhez a kétszerest

színig; hajtsa a telt serleget így

szüntelen új meg új

serleg...[

<http://mek.oszk.hu/00300/00386/00386.htm>

#d556]

4. Elemezze Anakreon Bordal és Töredék a halálról c. versét:

BORDAL

Nosza, hozd, fiú, a kancsót,
kiiszom ma egyhuzamban.

De a tíz pohárnyi vízhez
ne vegyél csak öt pohár bort:
hogy a mámor el ne csapjon,
íme, csínján iddogálok.

Nosza rajta! Csak ne bögve,
zsivajogva hajtsuk egyre
le a bort, miként a szittyá
ricsajoz - de szép dalokkal
mulatozva kortyolgassunk!

TÖREDÉK A HALÁLROL

A halánték deres immár, a haj őszül
koponyámon,

fiatalságom elillant, feketéllnek fogaim már,
oda van múltam, az édes, rövid és csúf, ami
jön még.

Remegek már a haláltól, hisz a Hádészban a
szöglet,

ami vár rám, hideg és szűk, a lejárat is
ijesztő,

s aki egyszer lemegy, az már soha fel nem
jön a fényre...[

<http://mek.oszk.hu/00300/00386/00386.htm>

#d556]

5. Elemezze Pindarosz Az Akragaszi Midászra c. versét:

AZ AKRAGASZI MIDÁSZRA **(Fuvolajátékban nyert diadalára)**

Ó víg derű városa, földünkön Te a legragyogóbb,
Perszephoné hona, nyájban dús, gyönyörű Akragasz,
ki fenn lakozol - patakod partján - a várhegy oldalán,
isteni s emberi nem szent asszonya, kérlek, anyánk:
jer: s vedd e füzért, melyet átnyújt itt a jóhirű Midász
és áldd meg, amiért ime Püthóban ma győzött Hellaszon
sípja zenéje, mit egykor hajdanán
szörnyű Gorgók gyászdalából szőtt Athéné;
még hallva a dalt, mely a gyötrő gyász iszonyú jaja közt
tört fel a két szüzi, kigyókkal teli homlok alól:
hogy Perszeusz által im elhullott a harmadik leány,
s tengerölelt Perszeusz népére a sors vele szállt;
mert nem csak az isteni Phorküsz-fajra vont e hős homályt,
ám bosszút is állt: s Polüdeiktésznek lezárta víg torát,
anyja sorát meg a kényszer-szülte nászt,
felmutatva szép Medúsza véres arcát;
így tett ez a hős, akit - azt mondják - arany árral ölen
szült Danaé; s hogy e kedvenc már ime megmenekült,
a sípnek a Szűz maga akkor adta százszavú dalát:
vad zokogása szava áradt Eurüalé ajakán,
az Ó fuvolája meg átformálta bűgő jajszavát.
A mű a Szüzé, de az embereknek adta nyomban át,
s megtanította a "sokfejű" szabályt,
népetajzó versenyekre csábításul:
mer úgy dalol ott az a hajlékony, finom érc meg a nád:
nád, mely a szép Khariszoknak lakja királyi honát,
s mint hű tanu őrzi a Képhiszoszra szálló dal szavát...
S lám, noha fáradozása nélkül soha emberi jó
meg nem születik s ha a döntő szót a daimón mondja is:
a sorsszerűség soha el nem évül s csak megjő a nap,
s ím, aki kételye közt épp másra vár,
van, mit elnyer, mást meg elveszt mindörökre.

7. Ismertesse Aiszkhülosz *Leláncolt Prométheusz* c. tragédiájának társadalmi-politikai vonatkozásait, ismertesse Zeusznak, mint a hatalom képviselőjének és Prométheusznak, mint alattvalónak a kapcsolatát;

8. Elemezze a *Leláncolt Prométheusz* jelen szövegét, az olvasott rész alapján indokolja meg, miben rejlik Prométheusz fő bűne, miért kell valójában bűnhődnie:

PROMÉTHEUSZ

(hosszú szünet után) Ne higgyétek, hogy
önhitt dacból hallgatok,
de szívemet mardossa a felismerés,
mert látnom kell, hogy énvelem hogy
bántak el.
Ez új istenségeknek itt pedig ki más
szerzett hatalmat és tekintélyt, hát nem én?
De erről hallgatok, hisz tudjátok ti is.

Elmondom inkább azt, a balga emberek
mily sok csapást mértek, míg értelmet én
adtam nekik s hogy ésszel élni tudjanak.
Halandó embereknek ezt fel nem rovom,
csak ismerjétek meg ti jószándékomat.
Előbb, ha láttak is, hiába láttak ők,
s amit hallottak, azt sem értették, akár
az álmoképek, éltek végig életük,
mindegy volt minden, téglából a nap felé

nem tudtak rakni házat s megmunkálni fát,
de földbe ásták magukat, mint a serény
hangyák, barlang zugában, hol nem jár a
nap.

Nem ismerték a tél s illatos tavasz
s a termő nyár szilárd ismertetőjelét,
terv nélkül végezték minden munkájukat
mindaddig, míg én nem mutattam meg
nekik
a felkelő s letűnő csillagképeket.
Okoskodásuk legjavát, a számot is
javukra feltaláltam s a betűvetést,
s a Múzsák anyja lett a hű Emlékezet.
Először én fogtam járomba barmokat,
igát s a terhet hordva hogy rabszolgaként
az embertől a súlyos munkát átvegyék,
szekér elé a hámot kedvelő lovat
befogtam, s arra büszkék most a gazdagok.
Fel nem találta tengert szeldelő hajók
vitorlaszárnyát sem helyettem senki más.
Ki feltaláltam ennyi eszközt emberek
javára, most magamnak egy jó ötletem
sincs, mely e rám szakadt bajból
kimentene.

KARVEZETŐ

Méltatlanul szenvedsz, cserbenhagyott az
ész,
állsz téveteg, mint rossz orvos, mikor
beteg,
csüggedt vagy és tanácstalan, mert nem
találsz
gyógyírt, amellyel orvosolhatnád magad.
PROMÉTHEUSZ
Még jobban elcsodálkozol, ha megtudod,
hogy én agyaltam még kis sok
mesterfogást.

7. Ismertesse Szophoklész sorsról vallott nézetét Oidipusz király c.
tragédiájában;

8. Elemezze jelen szövegrészt, értékelje Oidipusz uralkodói magatartását:

OEDIPUS

Gyermekeim, ős Kadmos friss hajtásai,
mit ültök így körém e lépcső fokain
a bús esdeklők lombjaival lombosan?
A város tömjén illatával árad és
szent ének s hangos jajgatások öntik el.
Nem hírnököktől, gyermekeim, én magam
láttam méltónak s jöttem ime hallani,
én, mindenütt híresnek mondott Oedipus.
(A paphoz)
Szólj hát, öreg, mert téged illet többjük

A legnagyobb jó mindezek közül: ha kór
támad meg embert, nem volt orvosság
sehol,
mit enni vagy inni vagy mit kenni kell,
de gyógyszer híján sorvadoztak, míg csak
én
meg nem mutattam, hogy kevernek
balzsamot,
minden betegség ellen mást s mást
gyógyszerül.
Megállapítottam sokféle jóslatot,
én választottam szét először, hogy melyik
álom válik valóra, mit jelentenek
a hangok és az útközben talált jelek.
És én mutattam meg horgaskörmű sasok
röptét, mikor baljóslatú vagy kedvező,
melyiknek mily szokása van s természete,
harcban melyik madár melyik madárral áll,
s melyik melyikkel fér meg békességesen,
a síma belsőrészeket megnézni jól,
az istenek milyen színű epét s milyen
máj tarkaságát s szép arányát kedvelik.
Az áldozat nehéz művészetére én
vezettem rá az embert, zsírral eltakart
forgócsontot s a végtagot hamvasztva el,
a tűz titkos jelére nyitva rá szemük.
Elég ez is már. S föld alatt rejtőzködő,
az emberek hasznára váló kincseket,
rezet, vasat, s ezüstöt és aranyat ha én
meg nem lelem, ki hozta volna fel nekik?
Tudom jól, senki, kár tovább beszélni is.
Tudd meg tehát, egy röpke szó mindent
kimond:
ember minden tudása éntőlem való
[<http://mek.oszk.hu/00300/00308/00308.htm>].

előtt beszélni, mily lélekkel jöttetek:
féltek vagy kértek? Mindenkben rajtatok
segíteni kívánok, mert keményszívű
lennék, ha meg nem hatna, ahogy ültök itt.

PAP

Igen, hazám uralkodója, Oedipus,
itt látsz bennünket, minden korból, itt
ülünk
oltáraidnál: olyan is, ki zsenge még
nagy útra, vagy kit öreg évek súlya nyom;

én, Zeusz papja, és ezek mind, ifjaink virága; és a többi nép is lombosan ül a tereken. Pallas kettős temploma előtt, s Isménos jósló hamvai körül. A város, amint magad is látod, nagyon megingott, és nem tudja fölemelni már fejét a véres zavarok poklaiból, pusztulva földje gyümölcsös bimbóiban, pusztulva a legelő gulyákban s a nők meddő szüléseiben; rajt ütött gyülölt lázzal a gyújtó isten, a vad döghalál, és Kadmos háza megürül, s a fekete Hádés sirással, jajgatással gazdagul. Nem istenek párjának nézlek én, s akik tűzhelyedhez ültünk, e gyermekek, hanem emberek elsejének, az élet gonosz csapásai közt, s engesztelni az eget: kijöttél és föloldtad Kadmos városát a kemény dalnok harácsától; és pedig mi nem vezettünk, nem mutattunk módokat, csupán az isten oktatott megváltani életünket - így mondják, és így hisszük is. Most hát, óh, mindnyájunk királya, Oedipus, mindnyájan im hozzád fordulva kérlelünk, találj valami segítséget, istenek sugallják bár, vagy ember adja ötletét. Mert úgy látom, hogy a tapasztalt emberek tanácsa hajt leginkább eleven sikert. Kelj, halandók legjobbja, fogd föl városunk, kelj, vedd gondodba! mert e föld még máig is megmentőnek hív régi nagy jótettedért. Ne emlékezzünk majdan kormányodra úgy, hogy álltunk előbb és elestünk azután: de biztonságba vinni fogd föl városunk!

Mert akkor is szerencsés madár vezetett szerencsét hozni nekünk: légy a régi most! Ha már úr vagy e földön, ami vagy ma: szebb embereken, mint pusztaságon, lenni úr! Mivel semmi a torony, semmi a hajó a benne-népes emberektől özvegyen.

OEDIPUS

Tudom, óh, hogyne tudnám, szegény fiaim, mily epedéssel jöttök. Jól látom, hogyan szenvedtek mind; de bár szenvedtek, senki sincs köztetek, aki úgy szenvedne, ahogy én. Mert mindenik gyötrelme csak egyé, csak az övé magáé, senki másé; de az én szívem egyként nyög rajtam, rajtad, s a hazán. Nem is álomból ébreszt engem hangotok, mert tudjátok meg, már sok könnyet sírtam én, sok utat róttam gondok útvesztői közt. S mit jól keresve, leltem, az egyetlen írt nem mulasztván, Menoikeus fiát, Kreont, Phoebus pythói jóshelyére küldtem el, sógoromat, megtudakolni, mit tegyünk? Milyen szót mondjunk? hogy megmentjük városunk. És már a nap, ha összemérem az időt, aggaszt: hol késik? minthogy túl a várhatón elmarad és a megbeszéltnél is tovább. Ha megjön, akkor... hitvány lennék, hogy ha nem tennék meg mindent, amit az isten kíván [<http://mek.oszk.hu/00500/00502/00502.htm>].

9. Mutassa ki Euripidész Médea és Elektra c. tragédiájában a szenvedély állapotának leírását.

KÉRDÉSEK ÉS FELADATOK ÖNÁLLÓ MUNKÁHOZ

Az önálló munkában a hallgatónak tanúbizonyságot kell tenni arról, hogy képes az anyag önálló elsajátítására, valamint az elolvasott irodalom elemzésére és értelmezésére. Képes az adott problémával kapcsolatos anyag kutatására, a témával kapcsolatos szakirodalom összegyűjtésére, feldolgozására, a kutatás tárgyával kapcsolatos önálló vélemény, gondolat, javaslat megfogalmazására.

1. Tanulmányozza Periklész szerepét a görög kultúra fejlődésében és az értő közönség nevelésében;
2. Tanulmányozza a görög dráma és tragédia műfaji sajátosságait, hatását az európai dráma fejlődésére;
3. Tanulmányozza a görög színház jellemzőit, sajátosságait, hatását az európai színház fejlődésére;

5.Téma: A görög komédia

1. A komédia fogalmának tisztázása
2. Kratinosz és Eupolisz vígjátékírói munkásságának szerepe a görög vígjáték fejlődésében
3. A komikus színpad jellemzői
4. Arisztophanész munkássága

A TÉMA RÖVID LEÍRÁSA

Adott témában az antik görög komédia műfaji sajátosságaival, fő képviselőivel, jellemzőivel foglalkozunk. Kitérünk a klasszikus Arisztophanész által képviselt, valamint az attikai komédia közötti különbségre. Foglalkozunk a komikus színpad és színház jellemzőivel, a szereplők és kar létszámával, szerepével, a színpadi nyelvezettel, az előadás felépítésével, közönségének összetételével. Megvizsgáljuk Arisztophanész kortársainak Kratinosznak és Eupolisznak a munkásságát, kritikai megítélésüket. Részletesen tárgyaljuk és elemezzük Arisztophanész munkásságát, a kor irodalmában betöltött szerepét. Górcső alá vesszük legjelentősebb alkotásait: a Béke, Lüsizisztraté, Békák, Felhő stb. Szó esik a komikus színpaddal és komédia műfajával kapcsolatos elméletéről. Tanulmányozzuk a komédiáiban tükröződő társadalmi-politikai szemléletét. Meghatározzuk az európai komédia fejlődésére gyakorolt hatását, s kutatjuk műveinek jelenkori aktualitását.

AJÁNLOTT IRODALOM A TÉMÁHOZ

1. A béke. (Ford.: Devecseri Gábor.) Bp. 1963. (OTK 3.)
2. 10. Két komédia. A béke + Lysistrate. (Ford.: Arany János.) Bp. 1975.
3. Görög komédiák. Az akharnebeliek + Béke + Lüsizisztraté + A nők ünnepe + A nőuralom. (Ford.: Devecseri Gábor.) Bp. 1982. (D. G. Művei)
4. Németh György - Ritoók Zsigmond - Sarkady János - Szilágyi János György: Görög művelődéstörténet. Bp. 2006.
5. Simon Attila: Az örök feladat. Antik tanulmányok (Alföld könyvek 11.). Debrecen, 2002.

6. Cs. Szabó László: Görögökről. Bp. 1986.
7. <http://mek.oszk.hu/03400/03410/html/9278.html>
8. <https://docs.google.com/document/d/1cVvfhbPy8U3GcaW49Fg8sz6cTnp3FegpmR7KWnmq5Ks/edit>
9. <http://www.vajkai.eoldal.hu/cikkek/gorog-szinhaz/az-okori-gorog-szinhaz.html>
10. <http://etal.hu/kotetek/antik-nevetes-2015/schlegel-a-gorog-komedia-esztetikai-ertekerol/>
11. enciklopedia.fazekas.hu > ... > Dráma > Drámai műfajok

OLVASMÁNYOK LISTÁJA A TÉMÁHOZ

1. Arisztophanész: Lüsizisztraté
2. Lovagok
3. Békák
4. Béke
5. Felhők
6. Madarak

FELADATOK ÉS TÉMÁK GYAKORLATI ÓRÁHOZ

A hallgatók a gyakorlati óra során beszámolnak az elolvasott irodalmi alkotásokból. Elemzik azokat, kimutatják a bennük rejlő történelmi társadalmi-politikai vonatkozásokat, a szövegek jelenkori aktualitására is kitérnek, valamint az utókor irodalmi hagyományára gyakorolt hatásáról is szólnak. A gyakorlati óra legfontosabb célja, hogy a hallgatók elolvassák a korszak szépirodalmi és történelmi stb. alkotásait és képesek legyenek azt elemezni, értelmezni és levonni azok jelenkori és mindenkori aktualitását.

1. Ismertesse a görög komédia műfaji jellemzőit;
2. Ismertesse az attikai komédia sajátosságait;
3. Ismertesse Kratinosz vígjátékírói munkásságának szerepét a görög komédia fejlődésében;
4. Ismertesse Eupolisz munkásságának szerepét a görög komédia fejlődésében;
5. Ismertesse Arisztophanész komédiaírói elképzeléseit, törekvéseit;
6. Elemezze Arisztophanész Lüsizisztraté c. vígjátékát, mutassa be a műben a szerző háborúról vallott nézeteit:

LÜSZISZTRATÉ

KLEONIKÉ No és ha megtartóztatnók magunkat úgy, amint te mondd - isten ments!
- attól talán inkább lesz béke?

LÜSZISZTRATÉ Az istennőkre, lesz bizony. Mert hogyha felpiperézve otthon így ülünk, vagy áttetsző kis ingben előttük lépdelünk, pucéran szinte, és alul pehelytelen, vágyuk meredne, hálni vágnának hamar, de mi oda se lépnénk, távoltartanók magunk, sürgősen megkötnék a békét, azt tudom.

LAMPITÓ Meneláosz is ám, amint a szép Heléna csupasz ómáira nézett, kardját messze dobta el.

KLEONIKÉ S ha férjeink ott hagynak, édesem, mi lesz?

LÜSZISZTRATÉ Nyúzott kutyát nyúzz akkor - szól Pherekratész.

KLEONIKÉ Semmitsem ér az az oktalan majomszokás. De hogyha megragadnak és erővel is befelé cipelnek?

LÜSZISZTRATÉ Fogd meg az ajtófát, szívem.

KLEONIKÉ No és ha vernek?

LÜSZISZTRATÉ Akkor engedj - kénytelen. Erővelszerzett élvezet nem élvezet.

Kínlódjanak csak: elállnak akkor jó hamar. Mert tudd: gyönyört a férfi nem érez úgy soha, ha nem vesz részt az élvezetben asszonya

KLEONIKÉ Ha így tartjátok jónak, így tartjuk mi is.

LAMPITO Mi rászoríjuk férjeinket arra, hogy furfangok nélkül te'jes békét kössenek, de Aszána zajgó csöcselékét majd ugyan ki bírja rá, hogy e' ne kezdjen bomlani?

LÜSZISZTRATÉ Azt hagyd miránk, a mi dolgunk, megtesszük, mi kell.

LAMPITO Nem, míg háromsoros hajóik járnak és az istennő szentélyében sok pénz hever.

LÜSZISZTRATÉ Csak bízd miránk, mi fölkészültünk erre is: a fellegvár miénk lesz még e szent napon. Idősebb társnőinkre bíztuk ezt: amíg tanácskozunk, mint áldozó, mind felvonul a fellegvárba, elfoglalja, - s a vár miénk.

LAMPITO No ez derék, de bárcsak így is ütne ki.

LÜSZISZTRATÉ Miért nem esküszünk hát össze, Lampitó, minél előbb, megtörhetetlen esküvel?

LAMPITO Kajátsd ki azt az esküt, s esküszünk ahajt

[<http://mek.oszk.hu/07000/07081/07081.pdf>].

7. Elemezze Arisztophanész Béke c. vígjátékát, ismertesse a szerző véleményét arról, hogy kik és miért támogatják a háborúkat.

KÉRDÉSEK ÉS FELADATOK ÖNÁLLÓ MUNKÁHOZ

Az önálló munkában a hallgatónak tanúbizonyságot kell tenni arról, hogy képes az anyag önálló elsajátítására, valamint az elolvasott irodalom elemzésére és értelmezésére. Képes az adott problémával kapcsolatos anyag kutatására, a témával kapcsolatos szakirodalom összegyűjtésére, feldolgozására, a kutatás tárgyával kapcsolatos önálló vélemény, gondolat, javaslat megfogalmazására.

1. Tanulmányozza a komikus színház jellemzőit;
2. Tanulmányozza az attikai komédia szerepét a római színjátszás fejlődésére;
3. Tanulmányozza Arisztophanész az attikai komédiával kapcsolatos nézeteit;
4. Tanulmányozza Arisztophanész vígjátékainak sajátosságát, újszerűségét, szerepét az európai vígjáték fejlődésében.

6.Téma: A hellénizmus korának irodalma

1. A hellénizmus korának társadalmi-politikai, kulturális viszonyai
2. A dráma műfaja és képviselője a hellénizmus korában
3. Az eposz műfaji sajátosságai a hellénizmus korában
4. A novella műfaja a hellénizmus korában

A TÉMÁ RÖVID LEÍRÁSA

Adott témában az antik görög irodalom hanyatlásának korával, a hellénizmus korával foglalkozunk. Ismertetjük a korszak kétarcúságát, társadalmi-politikai, gazdasági, kulturális viszonyait, hanyatlásának okát. Foglalkozunk a filológia tudományával is, amely adott korszakban született meg. Párhuzamot vonunk a vizsgált korszak irodalmi hagyománya és a korábbi korszakok között, értékelés céljából. Tanulmányozzuk a korszak vezető műfajait, a dráma, eposz, novella sajátosságait. Kitérünk a korszak jelentősebb alkotóinak Menandrosz és Aratosz munkásságának a vizsgálatára is. Szó esik a hellénizmus korának hatásáról a római irodalom fejlődésére, valamint a modern európai tudományok, gondolkodás fejlődésére.

AJÁNLOTT IRODALOM A TÉMÁHOZ

1. Régi görög hétköznapiak. Szemelvények a görög művelődés forrásaiból. Szerk. Ritoók Zs. Budapest, 1960.
2. A demokrácia bölcsője. Szerk. Sarkady J. Budapest, 1960.
3. Miről vallanak a papiruszok? I. e. IV.–i. sz. VIII. Szerk. Moravcsik Gy. Budapest, 1961.
4. Irodalmi élet a régi Rómában. Szemelvények Róma klasszikus századainak irodalmi életéből. Szerk. Horváth I. K. Budapest, 1962.
5. A görög művészet világa. A görög képzőművészetek archaikus és klasszikus korának írott forrásaiból. Szerk. Szilágyi J. Gy. I–II. Budapest, 1962.
6. Dobrovits A.: Egyiptom és a hellénizmus. Budapest, 1943A görög irodalom világa. Szerk. Borzsák I. Budapest, 1966.
7. <https://books.google.com.ua/books?isbn=9634829988>
8. www.comgim.sk/.../Az-antikvitás-művészete-és-irodalma-1.....
9. <http://mek.oszk.hu/04700/04714/html/>

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK LISTÁJA A TÉMÁHOZ

1. Menandrosz: Az embergyűlölő
2. Aratosz: Égi jelenségek

FELADATOK ÉS TÉMÁK GYAKORLATI ÓRÁHOZ

A hallgatók a gyakorlati óra során beszámolnak az elolvasott irodalmi alkotásokból. Elemzik azokat, kimutatják a bennük rejlő történelmi társadalmi-politikai vonatkozásokat, a szövegek jelenkori aktualitására is kitérnek, valamint az utókor irodalmi hagyományára gyakorolt hatásáról is szólnak. A gyakorlati óra

legfontosabb célja, hogy a hallgatók elolvassák a korszak szépirodalmi és történelmi stb. alkotásait és képesek legyenek azt elemezni, értelmezni és levonni azok jelenkori és mindenkori aktualitását.

1. Ismertesse a hellénizmus korának társadalmi-politikai, kulturális törekvéseit, jellemzőit;
2. Ismertesse a hellenizmuskori irodalmi műfajok sajátosságait;
3. Ismertesse Menandrosz munkásságát, szerepét a hellenizmuskori irodalom fejlődésében;
4. Ismertesse Aratosz munkásságának szerepét a korban.

KÉRDÉSEK ÉS FELADATOK ÖNÁLLÓ MUNKÁHOZ

Az önálló munkában a hallgatónak tanúbizonyságot kell tenni arról, hogy képes az anyag önálló elsajátítására, valamint az elolvasott irodalom elemzésére és értelmezésére. Képes az adott problémával kapcsolatos anyag kutatására, a témával kapcsolatos szakirodalom összegyűjtésére, feldolgozására, a kutatás tárgyával kapcsolatos önálló vélemény, gondolat, javaslat megfogalmazására.

1. Tanulmányozza a hellenizmuskori irodalom sajátosságait, hanyatlásának okát;
2. Tanulmányozza a filológia tudományának szerepét a hellenizmus korában;
3. Tanulmányozza a hellenizmuskori irodalom hatását a korai római irodalom fejlődésére.

7.Téma: Az antik római irodalom kezdetei

1. Az archaikus kor történelmi, társadalmi-politikai, kulturális viszonyai
2. A római mitológia, teremtéstörténet
3. Az attikai comédia továbbélése az antik római irodalomban

A TÉMA RÖVID LEÍRÁSA

Adott témában az antik római irodalom kezdeti szakaszának társadalmi-politikai, gazdasági, kulturális viszonyaival foglalkozunk. Részletesen tárgyaljuk a római mitológia jellemzőit, hatását a római irodalmi gondolkodás alakulására, fejlődésére. Tanulmányozzuk a római teremtéstörténetet, vallási szemléletet. Szó esik a görög irodalom római irodalomra gyakorolt hatásáról, szerepéről a római irodalmi műfajok, téma, szemlélet formálására. Kiemeljük az attikai komédia hatását a korai római irodalom fejlődésére. Foglalkozunk a korai római komédia műfaji sajátosságaival, témavilágával, üzenetével. Részletesen tárgyaljuk Plautus munkásságát, műveinek sajátosságát, szereplőit, helyszíneit, társadalmi-politikai, emberi mondanivalóját, üzenetét. Kitérünk a *Hetvenkedő katona* c.

művének elemzésére is. Vizsgáljuk vígjátékainak hatását az európai komédia fejlődésére, valamint jelenkori aktualitásukat is.

AJÁNLOTT IRODALOM A TÉMÁHOZ

1. Irodalmi élet a régi Rómában. Szemelvények Róma klasszikus századainak irodalmi életéből. Szerk. Horváth I. K. Budapest, 1962.
2. A római művészet világa. Szerk. Castiglione L. Budapest, 1974.
3. Római istenek. Szerk. Hahn I. Budapest, 1975.
4. Római költők antológiája. (Horváth I. K.) Budapest, 1964.
5. Római vígjátékok. (Kovács E.) Budapest, 1961.
6. Mitológiai ABC. Írta Bodrogi T., Dobossy L. stb. Budapest, 1970.
7. Trencsényi-Waldapfel I.: Mitológia. Budapest, 1974.
8. Zamarovsky, V.: Istenek és hősök a görög-római mondavilágban. A–Z. Budapest, 1970.
9. Római vígjátékok. (Ford.: Devecseri Gábor és Kárpáthy Csilla). Bp. 1961. (A világirodalom klasszikusai)
10. Római költők antológiája. (Szerk.: Szepessy Tibor.) Bp. 1963. (A világirodalom klasszikusai)
ua. 2. kiad. Bp. 1964. [Sorozaton kívül]
11. Terentius: Az élősdí. (Trencsényi-Waldapfel I., Maróti E.) Budapest, 1961.
12. <http://mek.oszk.hu/04700/04714/html/falusantik4000.html>
13. www.romai.kor.hu/...irodalom/...irodalom...korban/...irodalom...
14. <http://mek.oszk.hu/01300/01371/01371.htm>

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK LISTÁJA A TÉMÁHOZ

1. Plautus: Hetvenkedő katona
2. Ládika
3. Hajókötel
4. A kincs
5. A foglyok
6. Terentius: Adelphoe

FELADATOK ÉS TÉMÁK GYAKORLATI ÓRÁHOZ

A hallgatók a gyakorlati óra során beszámolnak az elolvasott irodalmi alkotásokról. Elemzik azokat, kimutatják a bennük rejlő történelmi társadalmi-politikai vonatkozásokat, a szövegek jelenkori aktualitására is kitérnek, valamint az utókor irodalmi hagyományára gyakorolt hatásáról is szólnak. A gyakorlati óra legfontosabb célja, hogy a hallgatók elolvassák a korszak szépirodalmi és történelmi stb. alkotásait és képesek legyenek azt elemezni, értelmezni és levonni azok jelenkori és mindenkori aktualitását.

1. Ismertesse a római irodalom kezdeti időszakának társadalmi-politikai, kulturális viszonyait;

2. Ismertesse a római archaikus irodalom jellemzőit;
3. Ismertesse a görög attikai komédia hatását a korai római komédia fejlődésére;
4. Ismertesse Plautus munkásságát, szerepét a római komédia fejlődésében;
5. Elemezze Plautus Hetvenkedő katona c. vígjátékából vett részt, az olvasottak alapján minősítse a mű főszereplőjét, valamint úr és szolga viszonyát:

PYRGOPOLINICES:

(kilép a házból és hátraszól)

Ügyeljetek, hogy pajzsom fényesebb legyen,

mint az izzasztó nyári nap sugarai:

hogymajd, ha közelharcra kerül a küzdelem,

az ellenség szemével világát oltsa ki.

Mert meg akarom vigasztalni kardomat, nehogy jajongjon és siránkozzék, amért oly rég pihentetem, pedig szörnyen kíván az ellenséges seregből kolbászt aprítani.

De hol van Artotrogus?

ARTOTROGUS:

Itt áll, a vitéz,

szerencsés és királyi férfi oldalán;

ily hősnak Mars sem meri mondani magát, vitézségét a tiédhez mérni nem meri.

PYRGOPOLINICES:

Őt mentettem meg ugye a holahelyei harcmezőn,

hol Bátranbömbölő Vezérlőcsatafy,

Neptun nagy unokája volt a fővezér?

ARTOTROGUS:

Emlékszem: ugye a színaranyfegyverzetű vezér volt, kinek seregét egy lehelleted szétszórta, mint levelet, szalmát a szélvihar?

PYRGOPOLINICES:

Ez még mind semmi.

ARTOTROGUS:

Herkulesre, semmi, ha még

mást is elmondanék -

(félre)

mit nem tettél soha.

Ha valaki látott már ennél hazugabb embert s olyat, ki jobban dicséri önmagát, nyomban a rabszolgája legyek, vigyen el; csak ne volna ennél átkozottul jó az ebéd.

PYRGOPOLINICES:

Hol vagy?

ARTOTROGUS:

Itt. És az indiai elefánt

lábát pusztá ökölrel hogyan törted el!

PYRGOPOLINICES:

Mit? A lábát?

ARTOTROGUS:

Combod akartam mondani.

PYRGOPOLINICES:

Pedig csak rálegyintettem.

ARTOTROGUS:

Polluxra, ha

erőddel éltél volna, bőrén, belein, az elefánt pofáján átütötted volna karod.

PYRGOPOLINICES:

De hagyjuk ezt most.

ARTOTROGUS:

Nincs is rá szükség, hogy nekem meséld el ezt, ki minden tettetted tudom.

(Félre)

Hasam miatt tűröm e csapást, füleim fülelnetek kell, hogy ne száradjon ki szám; helyeselnem kell, bármit is hazudozik.

PYRGOPOLINICES:

De mit is mondok...?

ARTOTROGUS:

Aha, tudom már, miről beszélsz.

Úgy volt, megtörtént, emlékszem.

PYRGOPOLINICES:

Mi?

ARTOTROGUS:

Bármi is.

PYRGOPOLINICES:

Van...?

ARTOTROGUS:

Írótablát akarsz? Tessék. Van stílusom is.

PYRGOPOLINICES:

Ötletesen találod el szándékomat.

ARTOTROGUS:

Illik minden szokásod jól ismernem, és lesnem, hogy mindig megorrontsam, mit akarsz.

PYRGOPOLINICES:

Hát emlékszel már?

ARTOTROGUS:

Emlékszem: százötvenet

Ciliciában, százat Seholsincsmezőn,

harminc szárdot, hatvan makedón katonát,
ilyen sok embert öltél meg egyetlen napon.

PYRGOPOLINICES:

No, mennyi volt ez összesen?

ARTOTROGUS:

Pont hétezer.

PYRGOPOLINICES:

Körülbelül. Jól végezted a számítást.

ARTOTROGUS:

Pedig le sem írtam, mégis jól emlékezem.

PYRGOPOLINICES:

Polluxra, legjobban.

ARTOTROGUS:

(félre)

A jó falat segít.

PYRGOPOLINICES:

Amíg ilyen léssz, mint eddig, folyvást
ehetsz

és asztalomnál örökösen jelen lehetsz.

ARTOTROGUS:

Hát Cappadóciában az ötszáz katonát,
ha kardod nem tompa, egy csapással
megölsz!

PYRGOPOLINICES:

Közlegénykéek voltak, meghagytam életük.

ARTOTROGUS:

Minden halandó tudja, mondanom se kell,
hogy a földön egyetlen Pyrgopolinices
te vagy, legyőzhetetlen, hős és daliás.

A nők is mind imádnak és méltán teszik,
hisz gyönyörű vagy, tegnap is a köpenyem
hogy ráncigálták.

PYRGOPOLINICES:

Mit mondtak tegnap neked?

ARTOTROGUS:

Hát kérdezgették: "Mondd, ugye ez

Achilles?"

"A testvére" - feleltem. A másik közbeszól:

"Castorom! Ó be gyönyörű," - mondja
nekem, -

"s milyen nemes, nézd hajkoronáját, hogy
ragyog.

Kik elhálhatnak véle, ó be boldogok!"

PYRGOPOLINICES:

Ezt mondta?

ARTOTROGUS:

Esdekelték, hogy ma téged, miként
ünnepi menetet, mellettük elvezesselek.

PYRGOPOLINICES:

Mily terhes is, ha az ember túlgönyörű.

ARTOTROGUS:

Bizony.

Terhemre vannak; kér, megkönyékez
mindegyik,

könyörög, hogy láthasson, hogy

hozzáeresszelek,

s parancsod végzésére nem jut már időm.

PYRGOPOLINICES:

Ideje már fölkeresnem a forumot:

hogy akiket még tegnap összeírtam, a
gazfickóknak kifizethessem bérüket.

Mert nagyon szépen kért rá Seleucus
király,

hogy toborozzak seregébe zsoldosokat.

Jó, ezt a napot a királynak szentelem.

ARTOTROGUS:

No rajta, menjünk.

PYRGOPOLINICES:

(az üres színpadon)

Kövessetek, csatlósaim

[<http://mek.oszk.hu/00400/00462/00462.htm>]
m]!

KÉRDÉSEK ÉS FELADATOK ÖNÁLLÓ MUNKÁHOZ

Az önálló munkában a hallgatónak tanúbizonyságot kell tenni arról, hogy képes az anyag önálló elsajátítására, valamint az elolvasott irodalom elemzésére és értelmezésére. Képes az adott problémával kapcsolatos anyag kutatására, a témával kapcsolatos szakirodalom összegyűjtésére, feldolgozására, a kutatás tárgyával kapcsolatos önálló vélemény, gondolat, javaslat megfogalmazására.

1. Tanulmányozza a római irodalom kezdetének hatását a római irodalom alapvető jellemzőinek, sajátosságainak alakulására;
2. Tanulmányozza az archaikus kori irodalom témavilágának sajátosságait;
3. Tanulmányozza Plautus vígjátékainak hatását az európai komédia fejlődésére.

4. Elemezze Plautus *Hetvenkedő katona* c. művét.

8.Téma: A polgárháborúk korának irodalma

1. A polgárháborúk korának társadalmi-politika, kulturális viszonyai
2. A polgárháborúk korának költészete
3. Az archaikus költészet, Lucretius munkássága
4. A neoterikus költészet, Catullus munkássága

A TÉMA RÖVID LEÍRÁSA

Adott témában az antik római irodalom második korszakával, a véres polgárháborúk korának társadalmi-politikai, gazdasági, kulturális viszonyaival foglalkozunk. Tanulmányozzuk a korszak irodalmi hagyományát, elsősorban költészetét. Megvizsgáljuk a korabeli római költészet két irányzatának, a neoterikus és archaikus jellemzőit, sajátosságait, képviselőit, szerepét a korabeli világnézet, gondolkodás alakításában. A neoterikus költészetben belül elsősorban Catullus alkotói hagyatékát tanulmányozzuk, hiszen ő ennek az irányzatnak az atyja, mondhatni teoretikus is. Kihangsúlyozzuk költészetének újszerűségét, méghozzá azt, hogy tudatosan kerülte a politikai tematikát, főleg szerelmes verseket írt, bár akadt egy-két politikai tartalmú verse is. Ezzel a költői magatartással mintegy azt üzenté kortársainak, hogy a művészetet mentesíteni kell a terhes témáktól, amelyek nemcsak, hogy veszélyesek, de a fejlődés szempontjából sem előremutatóak.

A téma keretén belül kitérünk az archaikus költői irányzat tanulmányozására is, elsősorban Lucretius munkásságának vizsgálatára. Ennek az irányzatnak és magának Lucretius munkásságának, alkotói szemléletének a megértéséhez Epikurosz filozófiai nézeteivel is megismerkedünk. Elemezzük Lucretius *A természetről* c. írását is.

AJÁNLOTT IRODALOM A TÉMÁHOZ

1. Falus R.: A római irodalom története. Budapest, 1970.
2. Irodalmi élet a régi Rómában. Szemelvények Róma klasszikus századainak irodalmi életéből. Szerk. Horváth I. K. Budapest, 1962.
3. Appianos: A római polgárháborúk. (Hahn I.) Budapest, 1967.
4. Catullus: Versei. Catulli Veronensis liber. (Adamik T.) Budapest, 1971.

5. Lucretius: A természetről. (Tóth B.) Budapest, 1957.
6. okt.kmf.uz.ua/ttt/oktat-ttt/.../Az_antik_romai_kultura.ppt
7. www.romaiakor.hu/...irodalom/...irodalom...korban/...irodalo...
8. <https://btk.ppke.hu/uploads/articles/.../okoriirodalom2.ppt>
9. <http://gepeskonyv.btk.elte.hu/a>

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK LISTÁJA A TÉMÁHOZ

5. Lucretius: A természetről
6. Catullus: szabadon választott versei

FELADATOK ÉS TÉMÁK GYAKORLATI ÓRÁHOZ

A hallgatók a gyakorlati óra során beszámolnak az elolvasott irodalmi alkotásokból. Elemzik azokat, kimutatják a bennük rejlő történelmi társadalmi-politikai vonatkozásokat, a szövegek jelenkori aktualitására is kitérnek, valamint az utókor irodalmi hagyományára gyakorolt hatásáról is szólnak. A gyakorlati óra legfontosabb célja, hogy a hallgatók elolvassák a korszak szépirodalmi és történelmi stb. alkotásait és képesek legyenek azt elemezni, értelmezni és levonni azok jelenkori és mindenkori aktualitását.

1. Ismertesse a polgárháborúk korának társadalmi-politikai, kulturális viszonyait, azok hatását a római irodalom fejlődésére;
2. Ismertesse a neoterikus költészet hatását a polgárháború kori irodalom fejlődésére;
3. Ismertesse az archaikus költészet hatását a római irodalom fejlődésére;
4. Ismertesse Epikuros filozófiáját és annak hatását az archaikusok világlátására.

KÉRDÉSEK ÉS FELADATOK ÖNÁLLÓ MUNKÁHOZ

Az önálló munkában a hallgatónak tanúbizonyságot kell tenni arról, hogy képes az anyag önálló elsajátítására, valamint az elolvasott irodalom elemzésére és értelmezésére. Képes az adott problémával kapcsolatos anyag kutatására, a témával kapcsolatos szakirodalom összegyűjtésére, feldolgozására, a kutatás tárgyával kapcsolatos önálló vélemény, gondolat, javaslat megfogalmazására.

1. Tanulmányozza Epikuros filozófiájának hatását Lucretius munkásságára;
2. Dolgozza fel *Dér Katalin. Strukturális és antik irodalom* c. tanulmányát [http://okorportal.hu/wp-content/uploads/2013/02/2004_4_der.pdf];
3. Elemezze Lucretius *A természetről* c. művéből idézett részletet, mutassa ki benne az epikurosi tanítás hatását:

Most pedig újból elkezdem szövegetni
beszédem.
Igy az egész természet, amint van, két
eredőből
Származik és áll, úgy mint: testelemek s
az üresség*
Melyben van pihenésük vagy mozgásuk
azoknak.

Hogy test létezik, azt nyilván bizonyítja
az érzék,
Mert ha ezáltal nyert igazunk érvénye
nem állna,
Rejtettebb dolgoknál nem tudnánk hova
lenni,
Hogy bármit fel tudjon fogni eszével az
ember.

És azután ha hely, és amit úgy nevezünk,
hogy üres tér,
Nem lennének, hol lennének fészket a
dolgok,
S változatos mozgásuk hol játszódna le
akkor,
Mint ezt már kissé föltebb feltártam
előtted?
Igy nincs semmi, amelyről azt mondhasd,
hogy egészen
Mentes az ôselemektől, s mentes egészen
az úrtól,
Mintha e kettőn kívül egyéb is szülne
akármit.
Mert ami van, kell, hogy míg fennáll,
terjedelemmel
Bírjon, egészen mindegy hogy naggyal,
kicsivel; s ha
Érzékkel felfoghatjuk, bár könnyű,
parányi,
Test az, a testek számát nőtetni és
szaporítja;
Míg ha nem érzékelhetjük, s nem képes a
többi
Testet mentében föltartóztatni magával,
Elhiheted, hogy az úgynevezett úr van
jelen ottan.
Aztán bármi legyen, valamit tesz, mind
ami csak van,
Vagy másoknak kell szolgálnia, hajtva
azoktól,
Vagy teret adnia másoknak mozgásra,
levésre.
Ám test nélkül tenni s tûrni semmi se
képes,
Sem teret adni, ha más, mint pusztá üres
hely, egyébnek.
Igy testen s úron kívül lényt, harmadikat
még,
Nem tûr a dolgok közt meg a
természetnek a rendje.
Bármi olyat, mi talán érzékünk tárgya
lehetne,
Vagy mit az ember az ész erejével tudna
felérni.
Most látod, hogy mind, aminek nevet
adhat az ember,
Ehhez a kettőhöz van kötve vagy innen
ered ki.
Mert hiszen egybevaló mindaz, mi saját

veszedelme
Nélkül nem válhat szét, és el nem
különülhet;
Mint kôvel súly, tûzzel hô és nedv
folyadékkal,
Testtel az érintés és ennek híja az úrrel.
Ezzel szemben a rabság, gazdagság, a
szegénység,
Háboru, béke, szabadság és más minden,
amelynek
Jöttével, mentével a minden megmarad
épen,
Mind esetek csak, amint jó névvel hívjuk
is ôket.
Nincsen idô se magában, a dolgokból
veszi csak ki
Érzékünk, aszerint, hogy régebben mi
esett meg,
Vagy mi folyik most s mik történnek még
ezután meg.
Valljuk meg, hogy idôt nem is érzékelhet
az ember
Másképp, csak mozgás révén, sohasem
nyugalomban.**
Végre, mivel minden kiszabott rendben
növekedhet,
És aszerint képes fônntartani élete sorját,
Sôt szigorú természeti törvény dönti el
azt is,
Hogy mire képes vagy nem képes
akármi,
Nem változhat semmire, inkább annyira
helytáll,
Hogy valahány színes tollú szárnyasnak a
teste
Egymintájú pettyeket ôriz rendre
fajonként.
Már csak ezért sem változhat meg testük
anyagja.
Mert ha a dolgok magva legyözethetne
akármely
Okból, s ennek folytán megváltozna
anyagja,
Tüstént kétségessé lenne, miből mi
eredhet,
Vagy mi nem, és lehetôségének hol van a
vége,
Vagy mely mélyén rejtôzô ok szabja
határát,
S nem tudnák többé a fajok sem

visszaidézni
 Őseik ösztöneit, mozgását, régi szokását,
 Aztán: mert az anyagnak a végső pontja
 olyan test,
 Melybe az emberi érzék már nem tud
 behatolni,
 Feltehető, hogy még kicsinyebb rész
 nincs az ilyenben,
 S nem lehetett osztódnia már kicsisége
 miatt sem,
 És ezután sem lesz képes részekre
 szakadni,
 Mert maga másnak a része, legelső és
 legutolsó,
 Melyhez ezernyi hasonló rész rendben
 sorakozva,
 Sűrű csoportjukkal megtöltik a testnek
 alakját,
 S mert nincs mód egyedül létezniök,
 egybetapadnak
 Ugy, hogy semmi se képes szétválasztani
 őket.
 Így tömör, egyszerű testek az őselemek
 valahányan,
 Melyek csöpp részecskék módján
 függenek össze,
 Nem többféle elemből váltak azonban
 ilyenné,
 Inkább végtelen egységük teszi őket
 erőssé,
 S sem felbontani, sem kicsinyíteni nem
 lehet őket,
 Mert mindennek a magvait ők adják a
 világon.
 És ha határ a kicsinységben nem lenne
 sehol sem,
 Minden test csupa részecskéből állna
 örökké,
 Mert ha minnek fele részét új részekre
 hasíthadd,
 Annak már nem vagy képes föllelni
 sehohsem a végét.

Így mi különbség lenne a nagy vagy

4. Elemezze Catullus *Éljünk és szeressünk*, *Légy erős*, Catullus c. verseit:

Éljünk, Lesbia, éljünk és szeressünk
 és a mord öregek sok zsémbelődő
 szitkát többre ne tartsuk egy garasnál.
 Lám, a nap lemehet s fölkelhet ismét:
 ránk, ha kurta napunk leáldoz egyszer,
 mindörökre lehull az éj s az álom.

csöppnyi dolog közt?

Semmi se nyilván: mert bár, tudjuk, a
 dolgok egésze
 Végtelen, ezt feltéve azonban a
 legkicsinyebbnek
 Is sok-sok csöpp részecskéből kellene
 állni.
 Ezt elhinni azonban tiltja a józan
 okosság,
 S ellene szólal az elme; be kell hát
 vallanod, íme:
 Vannak a mindenségben részek nélküli
 testek,
 Végtelenül kis alakban. S minthogy ez
 így van, örökké
 Élökként s tömöreként kell létezniök
 egyben.
 És végül, ha a természet nem
 kénytelenítne
 Mindent újra meg újra piciny részekre
 oszolni,
 Ujrateremtene már rég mit sem tudna
 azokból.***
 Mert ami részekben többé nem tud
 gyarapodni,
 Nem rendelkezhet többé nemző
 elemekkel,
 Mint súly, mozgás, más-más kapcsolat,
 összeverődés,
 Minthogy ezeknek a révén jönnek létre a
 dolgok
 Végtelenül sok bajtól sújtva tömérdek
 időn át.
 Ennélfogva, kik azt tartják, hogy a
 dolgok anyagja Tűz,
 s hogy a mindenség egyedül tűzből veszi
 létét,
 Látnivaló, minden helyes elvtől
 messzekerültek[
<http://www.kfki.hu/~cheminfo/hun/olvaso/histchem/antik/lucretius.html>].

Adj hát csókot, ezert, utána százat,

aztán újra ezert és újra százat

és harmadszor ezert és újra százat.

És ha már sok ezerre gyűlt a csókunk

- úgysem fontos a szám -, zavarjuk össze:

ellenség nehogy elkívánja tőlünk,
hírét hallva, hogy ennyit csókolózunk.

Légy erős, Catullus

Térj már, szegény Catullus, jobbik eszedre
s tekintsd, mi veszni indult, elveszettnek.
Csillogtak rád is egykor szép aranyévek,
mikor - kezéd kezében - rítt a leányka,
kit úgy, de úgy szerettél, mint soha senkit.
Jaj, otthon mennyi pajzán tréfa esett meg:
tehettél véle bármit, kedve szerint volt.
Bizony rád is ragyogtak szép aranyévek...
Ma már nem lángol érted. Hát te se lángolj
s ne üzd nyomon tovább ily bús-keserűtlen.

Állj daccal és keményen, sziklaszilárdan
s mondd: - Ég veled! Catullus férfi, erős
lesz,
nem jár utánad és nem kéri szerelmed
s te sírni fogsz, mikor majd senki se kéri! -
Jaj, bűnös lány, miként foly életed eztán?
ki járogat szobádba és ki szeret majd
s te kit szeretsz? kiének vallodd a szíved
és ajkon kit harapdalsz gyöngyfogaiddal?...
Catullus, állj erősen, sziklaszilárdan
[<http://mek.oszk.hu/00600/00640/html/fordit01.htm>]

9.Téma: Augustus korának irodalma. Az „aranykor” irodalma

1. Az augustusi kor történelmi, társadalmi-politikai, kulturális viszonyai
2. Maecenas szerepe az augustusi kor fejlődésében
3. Publius Vergilius Maro munkássága
4. Quintus Horatius Placcus alkotói pályaképe
5. Publius Ovidius Naso munkássága

A TÉMA RÖVID LEÍRÁSA

Adott témában az antik római irodalom „aranykorával”, az augusztusi kor társadalmi-politikai, kulturális viszonyaival foglalkozunk. Tanulmányozzuk Maecenas szerepét az augustusi kor kulturális életének fejlődésében, valamint Augustus politikájának érvényesítésében. Behatóan vizsgáljuk Vergilius munkásságát, szerepét az antik római irodalom és általában az európai irodalom fejlődésében. Elemezzük Bucolica, Georgica és az Aeneis c. műveit.

Jelen téma keretein belül, kitérünk Horatius munkásságának vizsgálatára is. Foglalkozunk a kor társadalmi-politikai életében betöltött szerepével, Augustus császárhoz és Maecenashoz fűződő viszonyával. Részletesen foglalkozunk Episztola, Epodoszok, Óda, Szatíra c. köteteknek elemző vizsgálatával. Nagy hangsúlyt fektetünk az utókorra gyakorolt hatására, munkásságának jelenkori aktualitására, értékelésére.

A témán belül, a korszak harmadik meghatározó egyéniségének irodalmi pályáját is tanulmányozzuk, Ovidiusét. Munkásságán belül a hatalomhoz fűződő viszonya, száműzetése, korban betöltött szerepe foglalkoztat bennünket. A

tananyag keretén belül elemezzük *Metamorphoses*, *A szerelem művészete* c. műveit, valamint verseit.

AJÁNLOTT IRODALOM A TÉMÁHOZ

1. Horatius: Epistulae. (Borzsák I.) Budapest, 1969.
2. Horatius: Ódák és epódoszok (Borzsák I.) Budapest, 1975.
3. Horatius: Szatírák. Saturae. (Borzsák I.) Budapest, 1972.
4. Ovidius: Szemelvények műveiből. (Szabó K.) Budapest, 1968.
5. Vergilius: Eklogái. Vergilii Eclogae. (Havas L.) Budapest, 1971.
6. A császári Róma. (Révay J.) Budapest, 1957.
7. Latin költők antológiája. (Szepessy T.) Budapest, 1964.
8. Római költők antológiája. (Horváth I. K.) Budapest, 1964.
9. Római vígjátékok. (Kovács E.) Budapest, 1961.
10. Vergilius: Aeneis. (Trencsényi-Waldapfel I.) Budapest, 1962.
11. Vergilius: Eclogái. (Ritoók Zs.) Budapest, 1963.
12. Vergilius: Összes művei. (Borzsák L, Lakatos I.) Budapest, 1973.
13. Vergilius: A szűnyog. (Havas L.) Budapest, 1963.
14. <http://mek.niif.hu/04700/04714/html/falusantik4000.html>
15. http://www.prmara.eoldal.hu/cikkek/magyar/a_romai_kolteszet.html
16. honlap.eotvos.elte.hu/wp-content/uploads/2016/02/antologia.pdf

KÖTELEZŐ OLVASMÁNYOK LISTÁJA A TÉMÁHOZ

1. **Vergilius:** Bucolica
2. Georgica
3. Aeneis
4. **Horatius:** Episztolák szabadon választott
5. Epódoszok: szabadon választott
6. Epigrammák: szabadon választott
7. Ódák: szabadon választott
8. Szatírák: szabadon választott
9. **Ovidius:** Metamorphoses
10. A szerelem művészete
11. szabadon választott versek

FELADATOK ÉS TÉMÁK GYAKORLATI ÓRÁHOZ

A hallgatók a gyakorlati óra során beszámolnak az elolvasott irodalmi alkotásokból. Elemzik azokat, kimutatják a bennük rejlő történelmi társadalmi-politikai vonatkozásokat, a szövegek jelenkori aktualitására is kitérnek, valamint az utókor irodalmi hagyományára gyakorolt hatásáról is szólnak. A gyakorlati óra legfontosabb célja, hogy a hallgatók elolvassák a korszak szépirodalmi és történelmi stb. alkotásait és képesek legyenek azt elemezni, értelmezni és levonni azok jelenkori és mindenkori aktualitását.

1. Ismertesse Augustus császár korának társadalmi-politikai, kulturális viszonyait;
2. Ismertesse Maecenas szerepét a római aranykor irodalmának fejlődésében;
3. Ismertesse Vergilius munkásságát, szerepét az augusztusi politika terjesztésében;
4. Ismertesse Vergilius Bucolika c. kötetének műfaji jellemzőit, tanítását;
5. Ismertesse Horatius szerepét a római irodalom megújításában;
6. Ismertesse Horatius Epodoszok c. kötetének sajátosságait;
7. Ismertesse Horatius Ódák c. kötetét;
8. Ismertesse Horatius Szatírák c. kötetét;
9. Ismertesse Ovidius munkásságát.

KÉRDÉSEK ÉS FELADATOK ÖNÁLLÓ MUNKÁHOZ

Az önálló munkában a hallgatónak tanúbizonyságot kell tenni arról, hogy képes az anyag önálló elsajátítására, valamint az elolvasott irodalom elemzésére és értelmezésére. Képes az adott problémával kapcsolatos anyag kutatására, a témával kapcsolatos szakirodalom összegyűjtésére, feldolgozására, a kutatás tárgyával kapcsolatos önálló vélemény, gondolat, javaslat megfogalmazására.

1. Tanulmányozza Vergilius Georgika c. művének hatását az augusztusi gazdaságpolitika terjesztésében;
2. Tanulmányozza Vergilius Aeneis c. eposz megírásának célját, tematikáját, utóéletét;
3. Elemezze Horatius *A római néphez* c. versét, ismertesse politikai mondanivalóját:

A római néphez

Azt rebesgették, hogy az életével
kell a hispán győzelemért fizetni,
Herkulesként Caesar azonban, ó nép,
újra velünk van!

Jöjjön, áldozván a nagy isteneknek,
nagyyszerű férjének örülve nője,
s jó vezérünknek huga, és könyörgő,
szent szalagokkal

Ékesítve a szüzek anyja is mind,
s anyja a harcból hazatért fiúknak!
Hajadon lányok, s ti fiúk, ne szóljon
rosszat a szátok!

Ünnep ez most! Elrepül a sötét gond:
zúrzavartól nem remegek, ha Caesar
úr ma mindehol, s nem ijeszt halállal
gyilkos erőszak.

Menj, fiú, hozz hát koszorút, kenőcsöt
s bort, amely marsus csatazajnak őrzi
még az emlékét, s kicselezte hajdan
Spartacusékat!

S szólj, hogy a széphangú Neaera tűzze
illatos haját laza kontyba gyorsan!

De ha egy undok kapuőr nem enged,
hát gyere vissza!

Őszülő fejjel szelídebb az ember,
nem a gáláns csetepaték barátja.

Már nem úgy megy, mint fiatal koromban,
Plancus alatt ment

[<http://ketezer.hu/2012/09/horatius-versek/>].

4. Elemezze Vergilius *Bucolica* c. kötetének negyedik eclógáját, mutassa ki a Krisztus szeplőtelen fogantatására, születésére utaló gondolatokat:

NEGYEDIK EKLOGA

Múzsák, sícelidák! magasabbra kicsit ma dalunkkal!

Van kit a hanga-berek nem igéz, sem a törpe bozótos;
Zengj erdőt! de a consulhoz méltó legyen erdőd.

Íme betelt az idő, amelyet Cúmae dala jósolt:

Újraszületve az évszázak roppant sora tárul.

Eljön a Szűz ismét, már jön Sátornus uralma,

Már a magasságból küld új ivadékot a mennybolt.

Óvd csak e most születő csecsemőt,
Lúcina, ki majdan

Véget vetve a vaskornak, hoz a földre aranykort:

Hisz máris testvérbátyád országol, Apolló.

S consulságod alatt kezdődik e fényes időszak,

Pollio, nagy hónap-sorait számláljuk előre;

És te vezetsz, amidőn bűnnek ha marad nyoma bennünk,

El fog enyészni s örök remegés nem ijeszti világunk.

Ő pedig istenként él majd, aki lát az egekben

Isteni bajnokokat s őt is látják azok éppúgy,

S lesz lecsitult földünk fejedelme az ősi erénnyel.

Ám a talaj teneked, te fiú, eleinte a termést

Adja magától még: vizibabba keverve peszercét

És a buján kusza repkénnyel búbajos akanthuszt.

Bőteji töggel tér, hívás nélkül, haza kecské

És a hatalmas oroszlántól nem ijed meg a jószág.

Míg fölbed maga sarjaszt majd bölcsöd üde rózsát.

Pusztul a kígyó is, pusztul minden hamis, ártó

Nadragulya; s teli lesz asszír balzsammal a környék.

Hogyha pedig már tudsz olvasni atyád meg a hősök

Nagyszerű tetteiből, értvén, mi a férfiderékség,

Szőke, szelid buza nő lassan szántóidon akkor,

Parlagi csipkebokorról csügg bíborszemű szőlő,

Míg érdes tölgyfák törzsén mézharmat aranylik.

Ámde nyomokban az ős vétek még néhol előtör

S úz Thetis áradatát hasogatni hajón, vagy övezni

Fallal a városokat s a talajba bevágni barázdát.

Lesz új Típhys is és kiszemelt daliákkal iramló

Második Argó, sőt új háboruk is, tömegével,

S küldik Trója alá ismét a hatalmas Achillést.

Majd ha belőled idők folyamán ember lesz azonban,

Habra fenyő-bárkán kalmár kicserélni az árut

Már nem igyekeznek: a föld meghoz mindenféle mindent.

És televényt eke nem sebesít, se kacor soha szőlőt,

Barmairól a kemény pór-nép oldozza a jármot;

Cifra színét, akkor, szűnik színlelni a gyapjú,

Mert a mező maga szó csigavér bundát a barikra,

Vagy, szeretőn, bolyhuk sáfrány-sárgára cseréli;

S míg legel, öltözik ott a juh is bíborba magától.

"Igy szőjjünk, ily századokat!" - szólottak (a sorsot

Szabva szilárdan s egy szívvel)

guzsalyukhoz a párkák.

Törj méltó tisztségre tehát, az idő közel immár,

Isteni drága gyerek, Jupiter méltó magzatja!

Domboru boltja, tekints rá fel, hogyan ing a világnak,

Nézd a magas mennyet, habözön színét, vagy a földet;

S lásd, a jövő kornak minden mily
boldogan örvend!

Vajha a kései vénkornak végéig élélnék,
S lenne erőm elegendő, hogy híredet
fölidézzem!

Akkor a thrák Orpheus sem tudna legyőzni
dalával,
Sem Linus, ámbár anyja amazt, ezt atyja
segítse,
Orpheust Calliopéa, Linust pedig ékes
Apolló.

Hogyha meg Arcadiát híván ítélni, kiáll

5. Elemezze Ovidius *Metamorphoses* c. művének *A Lyciai parasztok* c. részét,
mutassa ki a szöveg társadalmi-politikai vonatkozásait:

A LYCIAI PARASZTOK

Most azután igazán látván Latona haragját,
férfiu, nő, mind félt, s kiki buzgóbb
áhitatával
tiszteli Latonát, ikrek szent mennyei
anyját.

S mint történni szokott, a jelen fölidézi a
múltat.

Így szól egy közülük: "Lyciának dús
mezején sem
járt büntetlen a nép, mikor őt lebecsülte, az
úrnőt.

Híre e tettnek ugyan nem nagy, kicsinyek
cselekedték,
ámde csodás. A helyet, hol történt, és ama
posványt

láttam; mert öreg édesapám, utazásra
erőtlen,
engem küldött el, hogy hozzak válogatott
szép

barmokat épp onnan, s vezetőül egy ottani
embert,
s társul mellémvett. Akivel míg nézem a
rétet,

íme a tó közepén hamutól feketült öreg
oltár

állt, remegő nádak sűrűjétől körbefogottan.
Ott meg is állt vezetőm, és mormolt félve:

»Kegyes légy«;

és ugyanúgy magam is mormoltam véle:

»Kegyes légy.«

Naisoké, vagy Faunusnak szentelt-e az
oltár,

vagy helyi istenség, aki kapta? Felelt a
szavamra:

»Nem helyi istenségé,« szólt, »te fiú, ez

Pán,

Ítéld Arcadia s maga Pán se tagadja:
legyőztem.

Csöpp csecsemő, nosza hát, ismerd fel
anyád mosolyoddal

(Tíz havi terhes-idő sok volt ám

édesanyádnak!),

Csöpp csecsemő, nosza hát: ki mosolyra se
készti szülőjét,

Égiek étke se vár, istennők ágya sem arra
[<http://mek.niif.hu/06500/06540/06540.htm#10>].

az oltár;

tudd meg: azé, akitől egykor Jupiter

felesége

megtagadott minden földet, s kit Delos, a

bolygó

kis sziget is nehezen fogadott be, akárhogy
esengett.

Ott pálmát s Pallas fáját markolva, világra

hozta a két ikret Latona; a mostoha bánta.

S innen is üzte tovább Juno a szülőt, aki

két kis

isteni szent gyereket, mondják, hordozta
ölében.

Már a Chimaera-szülő földön, forró

Lyciában

járt és elfáradt hosszú útjában az úrnő,

vad forró levegő szomját epedésig emelte,

tejfeszés emlőit két szomjú sarja kiszívta.

S ím, mély völgynek ölén, rá lát, iható vizü
tó van,

földmivelő-nép szed füzvesszőt parti

szegélyén,

és a mocsárszerető nádat, sást gyűjti

csomóba.

Hát odatart Titania most, s ott térdel a

földre,

merni a hús habból, lecsitítani véle a

szomját.

Tiltja a póri csapat; megkérdezi tőlük az
úrnő:

'Mért akadályoztok, hogy igyam?

Közkinccs az ivóvíz.

Mert hisz a természet napot és levegőt soha
nem tett

senki sajátjává, se vizet; közkinccs ez a tó
is.

S mégis ezért esdem. Nem akarnám benne a testem,
mely pedig oly lankadt, lefüröszteti,
tagjaimat nem,
szomjamat enyhíteném. Mert szólok s
száraz az ajkam,
gégém összeaszott, szavam ösvényt benne
alig lel.
Nektár lesz nekem itt ez a víz: vele életet
adtok,
megvallom; ha a habjához jutok, életem
újul.
Irgalmazatok értük is itt, kik karjukat
ölből
nyújtják, két kicsimért.' S karját épp tárta a
kettő.
Istennő-ajkról kire nem hat a lágyszavu
esdés?
S ők távoltagek makacsul, fenyegetve,
azért is,
hogym hamar álljon odébb, s szitkokkal
sértegetik még.
És még ez sem elég, kézzel meg lábbal a
tónak
mélyét felverik és ugrálnak is erre meg arra
bösen, s lágyszavot vernek föl
forgatagából.
Szomját most a harag tovakergeti; nem
könyörög már
Coeus lánya a sok hitványhoz; s isteni

nőhöz
méltatlan nem eseng; tenyerét föl a
csillagos égre
tárja: 'Csak éljeteztek itt,' így szól 'e
mocsárban örökké!'
Lőn, ahogy óhajtotta az úrnő: víznek
örülnek,
s olykor egész testük lemerítik a mély
mocsarakba,
olykor meg kiütik fejüket; vagy a vízszínen
úsznak;
gyakran a tó partjára kiülnek, gyakran a
hűvös
habba ugornak alá ismét. Gyakorolva ma is
még
pörlésben csúf nyelvüket, és szégyentelen
egyre,
habnak alá bukván, bukván is a szitkukat
ontják.
Már szavuk is rekedez; s a nyakuk s
felfúva pofájuk,
szájuk nyílását nagygyá teszi rágalom-árjuk;
vállból nő a fejük, s közből nyoma vész a
nyakuknak;
hátuk zöld, s a hasuk - testük fő része -
fehérlük;
és az iszapba szökellnek e mostlett lények,
a békák
[<http://mek.oszk.hu/03600/03690/03690.htm#41>].

MODULDOLGOZAT KÉRDÉSEK

Az 1. sz. moduldolgozat témakörei:

1. A klasszikus irodalom fogalmának tisztázása. Az antik irodalom helye a szerezpe a világirodalom fejlődésében.
2. A görög irodalomtörténeti és irodalmi korszakai.
3. Az archaikus kor irodalmi hagyatéka. A mítosz szerepe a görög hitvilág, világfelfogás és irodalom fejlődésében.
4. A görög hősookról és görög istenekről szólómítoszok..
5. A homéroszo kor. A homéroszi eposzok társadalom-politikai valósága, vilásképe.
6. Hésziodosz munkássága. Munkák és napok c. művének elemzése.
7. A görög költészet. Agörög költészet fő műfajai, képviselői, témavilága, nyelvezete.
8. A görög dráma kialakulásának előzményei, hagyományai. A görög színház. Az első görög színész szerepe a drámairodalom alakulásában, fejlődésében..

9. A görög klasszikus irodalom kora. A tragédia műfaja. A görög tragédia klasszikusai.
10. A komédia műfaji sajátosságai, jellemzői, képviselői. A Hellénizmus korának irodalmi hagyománya.
A 2. sz. moduldolgozat témakörei:
 1. A római irodalom kezdetei. Római irodalom az archaikus korban.
 2. A görög irodalom hatása a római irodalom fejlődésére.
 3. A római költészet kezdetei, jellemzői, műfajai, képviselői.
 4. A római színjátszás és színház helye és szerepe a római irodalom fejlődésében.
 5. A polgárháborúk korának irodalmi hagyománya.
 6. Költői iskolák és irányzatok a polgárháborúk korának irodalmában. A politikai költészet helye és szerepe a római irodalomban.
 7. Az Epikurosi filozófia hatása a római alkotók világlátásának alakulására.
 8. Az augusztuszi kor kulturális törekvései.
 9. A politikai érdekek érvényesülése az augusztuszi kor irodalmában.
 10. Az augusztuszi kor irodalmának klasszikusai.

VIZSGAKÉRDÉSEK

1. Az antik irodalom helye és szerepe a világirodalom fejlődésében.
2. Az ókori görög kultúra hagyatéka.
3. Az ókori görög társadalom-politikai és kulturális rendszer kialakulásának kora, jellemzői.
4. A mükéniai és kritoszi kultúra szerepe az ókori görög irodalom fejlődésében. E kor tárgyi hagyatéka.
5. Az ókori görög írás jellemzői.
6. A lineáris A és lineáris B szerepe az írott irodalom fejlődésében.
7. Az ókori görög írásrendszer tanulmányozói, megfejtői.
8. A görög irodalom korszakolása.
9. Az archaikus kor jellemzői.
10. Az ókori görögök hitvilága.
11. A mítosz fogalma, típusai és szerepük az ókori görögök világlátásának formálására, az irodalmi hagyomány fejlődésére.
12. A homéroszi kor jellemzői.
13. A homéroszi-kérdés.
14. Az Illiász és Odüsszeia c. eposzok jelentősége, társadalom-politikai valósága, világnézete, forrása, hatása a görög és európai irodalom fejlődésére.
15. A didaktikus irodalom helye és szerepe a görög irodalom fejlődésében.
16. Hésziodosz alkotói pályaképe.
17. Agörög költészet.
18. Az elégia, epigramma, iambosz, kardal műfaji jellemzői, sajátosságuk, nyelvezetük, forrásuk, témaviláguk, képviselőik.

19. Szappho, Anakreon, Alkaios, Solon, Pindaros stb. munkássága.
20. A klasszikus irodalom kora.
21. A görög dráma és színház kialakulásának háttere, sajátosságai, szerepe a görög és európai irodalom, kultúra fejlődésében.
22. A tragédia műfaji jellemzői, témavilága, alkotói.
23. A komédia műfaji sajátosságai, témavilága, nyelvezete, képviselői.
24. A hellénizmus korának jellemzői, irodalmi irányzatai, képviselői.
25. A római irodalom kezdetei.
26. A görög irodalom hatása a római irodalom fejlődésére.
27. A római irodalom archaikus kora.
28. A rómaiak mitikus világképe, hitvilága, világnézete.
29. A mítosz helye és szerepe a római irodalom fejlődésében.
30. Az attikai görög komédia hatása és szerepe a római komédia és színház fejlődésére.
31. A római komédia témavilága, tárgya, közvetítési módja.
32. Plautus és Terentius vígjátékai.
33. A római költészet műfajai, jellemzői, forrásai, témavilága, világképe, képviselői.
34. Római irodalom a polgárháborúk korában.
35. Irodalmi irányzatok.
36. Az archaikusok és neoterikusok irányzata, tanítása, törekvések, témaviláguk, világnézetük, képviselőik.
37. Epikuros filozófiájának hatása az archaikus irányzat képviselőinek témavilágára.
38. Lucretius munkássága.
39. A neoterikusok költői hitvallása.
40. Catullus alkotói pályaképe.
41. Augusztusz korának társadalom-politikai, kulturális viszonyai.
42. Augusztusz kulturális politikája.
43. Mecenás szerepe az augusztuszi kor irodalmi életének alakulásában.
44. Az augusztuszi kor alkotói.
45. Az eposz, bucolika, epodosz, episztola, óda műfajának jellemzői, szerepük a kor irodalmi hagyományának alakításában.
46. A római irodalom klasszikusai: Vergilius, Horátius, Ovidius munkássága. A római filozófiai és retorikai hagyomány.

SZAKIRODALOM

1. Adamik Tamás: *Antik stíluselméletek Gorgiastól Augustinusig*. Bp., 1998.
2. Adamik Tamás: *Az ókori retorika*. In: Adamik Tamás - A. Jászó Anna - Aczél Petra: *Retorika*. (Osiris Tankönyvek) Bp., 2004, 17-131.
3. Assmann, J.: *A kulturális emlékezet. Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban*. Bp., 1999.
4. Auerbach, E.: *Mimézis: A valóság ábrázolása az európai irodalomban*. Bp.,

- 1985.
5. Bahtyin, M.: *Az eposz és a regény*. In: *Literatura*. 1995. 4.
 6. Bahtyin, M.: *A szó esztétikája (Válogatott tanulmányok)*. Budapest, 1976, 217-256., 257-302. (A regénynyelv előtörténetéhez és A tér és idő a regényben c. fejezetek)
 7. Bentley, E.: *A dráma élete (Theatrum Mundi)*. Pécs, 1998.
 8. *Bevezetés az ókortudományba. A görög és a római világ írásos és tárgyi emlékei. I-IV*. Debrecen, 1998-2001.
 9. Bolonyai Gábor (szerk. és bevez.): *Antik szónoki gyakorlatok*. Bp., 2001. 5-79.
 10. Borzsák István: *Dragma. I-VI*. Bp., 1994-2003.
 11. Cavallo, G. - Chartier, R. (szerk.): *Az olvasás kultúrtörténete a nyugati világban*. Bp., 2000. 13-23. és 44-97.
 12. Grassi, E.: *A szépség ókori elmélete*. Pécs, 1997.
 13. Szepessy Tibor: *Az apokrif apostolakták és az antik regény*. In: *Antik tanulmányok*. 38 (1994) 116–139.
 14. *Szóbeliség és írásbeliség. A kommunikációs technológiák története Homérosztól Heideggerig*. Nyíri Kristóf - Szécsi Gábor (szerk.) Bp., 1998. 7-128. és 225-229.
 15. Szabó Árpád: *Homérosz világa*. Bp. 1956.
 16. Szabó Árpád: *Szophoklész tragédiái*. Bp. 1985.
 17. Szepessy Tibor: *Héliodoros és a görög szerelmi regény*. Bp. 1987.
 18. Albrecht, M. von: *A római irodalom története I-II*. Bp., 2003-2004.
 19. Dér Katalin: *Plautus világa*. Bp. 1989.
 20. *Cicero öröksége*. Debrecen, 1996.
 21. Ferenczi Attila: *A rejtélyes Aeneis*. Bp., 2005.
 22. Grimal, P.: *A latin irodalom története*. Bp. 1992.
 23. Havas László et al.: *Róma. Egy világbirodalom politikai, erkölcsi és történelmi eszméi. I-II*. Debrecen, 1998.
 24. *Az ókori görög irodalom (Vázlatos áttekintés)* Bp. 1991. (J 2-1608)
 25. Adamik Tamás: *Római irodalom – a kezdetektől a nyugatrómai birodalom bukásáig*, Bp., Kalligram, 2009.
 26. Adamik Tamás: *Római irodalom az aranykorban*. Bp., 1994.
 27. Adamik Tamás: *Római irodalom az ezüstkorbán*. Bp., 1994.
 28. Adamik Tamás: *Római irodalom a késő császárkorbán*. Bp., 1996.
 29. Dodds, E. R.: *A görögség és az irracionálisizmus*. Bp., 2002.
 30. Finley, M. I.: *Odüsszeusz világa*. Bp. 1985.
 31. Karsai György: *A Szép és a Szörnyeteg. Görög drámák értelmezései*. Bp. 1999.
 32. Kott, J.: *Istenevők. Vázlatok a görög tragédiáról*. Bp. 1998.
 33. *A Poétika újraolvasása*. In: *Helikon*. 2002. 1-2.
 34. Ritoók Zsigmond: *A görög énekmondók*. Bp. 1973.
 35. Németh György - Ritoók Zsigmond - Sarkady János - Szilágyi János

- György: *Görög művelődéstörténet*. Bp. 2006.
36. Simon Attila: *Az örök feladat. Antik tanulmányok* (Alföld könyvek 11.). Debrecen, 2002.
 37. Cs. Szabó László: *Görögökről*. Bp. 1986.
 38. Horváth István Károly: *Irodalmi élet a régi Rómában*. Bp. 1962.
 39. Polgár Anikó: *Catullus noster. Catullus-olvasatok a 20. századi magyar költészetben*. Pozsony, 2003.
 40. Takács László: *Irodalmi élet a Nero-kori Rómában*. Piliscsaba, 2003.
 41. <http://old.ektf.hu/tanszek/irodalomtudomanyi/antik-PM.html>
 42. old.ektf.hu/.../irodalomtudomanyi/Az%20antikvitas%20irod...
 43. gepeskonyv.btk.elte.hu/.../irodalmak/index.asp_id=644.html
 44. <http://mek.oszk.hu/04700/04714/html/falusantik4000.html>
 45. compara.hu/downloadfile/434/
 46. <http://hunlit.lett.ubbcluj.ro/hu/az-antikvitas-irodalma-es-kulturaja>
 47. <http://irodalomtanulas.hu/9-evfolyam/az-antikvitas/a-gorog-irodalom/az-okori-gorog-muveszet/>
 48. <http://mek.oszk.hu/04700/04714/html/>
 49. mikipedia.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=1200191
 50. <http://mek.oszk.hu/03400/03410/html/9278.html>
 51. <https://docs.google.com/document/d/1cVvfhbPy8U3GcaW49Fg8sz6cTnp3FegpmR7KWnmq5Ks/edit>
 52. <http://www.vajkai.eoldal.hu/cikkek/gorog-szinhaz/az-okori-gorog-szinhaz.html>
 53. <http://etal.hu/kotetek/antik-nevetes-2015/schlegel-a-gorog-komedia-esztetikai-ertekerol/>
 54. enciklopedia.fazekas.hu › ... › Dráma › Drámai műfajok
 55. <http://mek.niif.hu/04700/04714/html/falusantik4000.html>
 56. http://www.pmrara.eoldal.hu/cikkek/magyar/a_romai_kolteszet.html
 57. honlap.eotvos.elte.hu/wp-content/uploads/2016/02/antologia.pdf